

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Nabytí vlastnictví podle občanského a podle obchodního
zákoníku**

Michaela Křížová

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Křížová Michaela

Podnikání a administrativa

Název práce

Nabytí vlastnictví podle občanského a podle obchodního zákoníku

Anglický název

Acquisition of property under the civil and commercial code

Cíle práce

Zobrazení vývoje občanského a obchodního práva, nabytí vlastnictví v občanském a obchodním právu.

Metodika

V bakalářské práci bude ze základních principů metod použita srovnávací analýza a syntéza, abstrakce a konkretizace. Rovněž bude použita historická metoda náhledu do pojmu vlastnictví v době účinnosti hospodářského zákoníku a obecně vývoj vlastnictví a srovnání jeho pojetí v socialistické ČSSR a v současné ČR v době tržního hospodářství.

Harmonogram zpracování

1. konzultace, seznámení se s úvodními texty studenta, zápočet za LS 2011 - červen 2011
2. konzultace, vypracování teoretické části, asi 10-20% - září-říjen 2011
3. konzultace, vypracování a dokončení teoretické části - listopad-prosinec 2011
4. konzultace, zahájení praktické části, zápočet z ZS 2011/12 - leden-únor 2012
5. konzultace, dokončení práce, poslední korektra, odevzdání práce - březen 2012

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

občanský zákoník, obchodní zákoník, hospodářský zákoník, vývoj občanského a obchodního práva, vlastnictví

Doporučené zdroje informací

- 1) PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7380-293-6.
- 2) ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7380-322-3.
- 3) PELIKÁNOVÁ, Irena a kolektiv. Obchodní právo 1. díl. 2. přepracované vydání, Codex Bohemia, s. r. o., 1998. ISBN 80-85963-58-2.
- 4) MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, UNIVERZITA KARLOVA: Vývoj práva v Československu v letech 1945 - 89. 1. vydání, Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0863-4.
- 5) Hospodářský zákoník: úplné znění po novelizaci zákonem č. 103/1990 Sb. s komentářem
- 6) Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.
- 7) Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb.

Vedoucí práce

Kadlecová Eva, JUDr.

Termín odevzdání

listopad 2012

JUDr. Jana Borská
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 20.11.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nabytí vlastnictví podle občanského a podle obchodního zákoníku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 11. 2012

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce JUDr. Evě Kadlecové za její odborné rady, trpělivost a poskytnuté materiály. Zároveň bych také chtěla poděkovat celé mé rodině za veškerou podporu během studia a především při psaní této práce.

Nabytí vlastnictví podle občanského a podle obchodního zákoníku

Acquisition of property under the civil and commercial code

Souhrn

Tato bakalářská práce zobrazuje historický vývoj občanského a obchodního práva a způsoby nabytí vlastnického práva. V první polovině se pojednává o historickém vývoji občanského práva. Od římského práva, kde bylo občanské právo již rozděleno na právo veřejné a soukromé a definovalo se zde typické chování vlastníka, až po současnost, ve které je rozebrána současná právní úprava občanského práva, vlastnického práva a způsoby nabytí vlastnictví. Několik stránek je věnováno kupní a darovací smlouvě, dědění, podílovému spoluvlastnictví a společnému jmění manželů. Druhá polovina práce pojednává o historickém vývoji obchodního práva, od 17. století přes socialismus až po současnost. Dále se věnuje obchodním závazkovým vztahům a obchodním smlouvám. Závěr práce zobrazuje praktickou část, kde je rozebrána kupní smlouva.

Summary

This thesis shows the historical development of civil and commercial law and ways of acquisition of ownership rights. The first half deals with the historical development of the civil law. From Roman law where the civil law already divided into public and private law and defined here the typical behavior of the owner to the present in which is described the current legal framework of civil law property law and the means of acquiring property. Several pages are devoted to the purchase agreement gift inheritance ownership as a unit and the common property of spouse. The second half of the work deals with the historical development of commercial law from 17th century through to the present day socialism. It also discusses the commercial contractual relationships and business contract. The conclusion shows the practical part where it is analyzed in the purchase contract.

Klíčová slova: Občanský zákoník, Obchodní zákoník, Hospodářský zákoník, Vývoj občanského a obchodního práva, Vlastnictví

Keywords: Civil Code, Commercial Code, Economic Code, Development of civil and commercial law, Ownership

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 OBČANSKÉ PRÁVO.....	10
2.1 Historický vývoj.....	10
2. 1. 1. Římské právo	10
2. 1. 2. Středověk	12
2. 1. 3. Novověk	12
2. 1. 4. Československá republika.....	13
2. 1. 5. Období po roce 1989	14
2. 1. 6. Česká republika.....	15
2. 2. Pojem	15
2. 3. Vlastnické právo.....	17
2. 3. 1. Nabývání vlastnictví.....	18
2. 3. 1. 1. Majetek.....	19
2. 3. 1. 2. Nabývání smlouvou	20
2. 3. 1. 2. 1. Kupní smlouva	21
2. 3. 1. 2. 2. Darovací smlouva.....	24
2. 3. 1. 3. Nabývání dědením	24
2. 3. 1. 4. Nabývání rozhodnutím státního orgánu	29
2. 3. 1. 4. 1. Podílové spoluvlastnictví	30
2. 3. 1. 4. 2. Společné jmění manželů	31
2. 3. 1. 5. Nabývání na základě jiných skutečností stanovených zákonem.....	33
2. 3. 1. 5. 1. Vydržení	33
2. 3. 1. 5. 2. Nabytí vlastnictví k nález, věci skryté a věci opuštěné.....	33
2. 3. 1. 5. 3. Nabytí vlastnictví k přírůstkům věci	34
2. 3. 1. 5. 4. Nabytí vlastnictví zpracováním.....	34
2. 3. 1. 5. 5. Nabytí vlastnictví k neoprávněné stavbě.....	34
2. 3. 1. 5. 6. Nabytí vlastnictví ze zákona	34
3 OBCHODNÍ PRÁVO	35
3. 1. Historický vývoj.....	35
3. 1. 1. Kodifikace obchodního práva (17. století).....	35
3. 1. 2. Feudální absolutismus (1620 – 1848)	36
3. 1. 3. Kapitalismus (1848 – 1918).....	36
3. 1. 3. 1. Rakousko-Uhersko a ČSR (1867 – 1918).....	37
3. 1. 4. Období po roce 1918.....	37
3. 1. 5. Socialismus (1948 – 1989).....	37
3. 1. 5. 1. Hospodářský zákoník	38
3. 1. 5. 2. Vlastnictví	39
3. 2. Pojem	39
3. 3. Obchodní závazkové vztahy	41
3. 3. 1. Vznik.....	41
3. 3. 2. Změna.....	43
3. 3. 3. Zajištění.....	44
3. 3. 4. Zánik	46
3. 4. Obchodní smlouvy	46
3. 4. 1. Kupní smlouva	46

3. 4. 1. 1. Práva a povinnosti kupních stran	47
3. 4. 1. 2. Odpovědnost smluvních stran za porušení kupní smlouvy.....	49
3. 4. 1. 2. 1. Odpovědnost za prodlení	49
3. 4. 1. 2. 2. Odpovědnost za vady	49
3. 4. 1. 2. 3. Odpovědnost za škodu	50
3. 4. 1. 3. Zvláštní ujednání ke kupní smlouvě	50
3. 4. 1. 3. 1. Koupě na zkoušku	51
3. 4. 1. 3. 2. Cenová doložka.....	51
3. 4. 1. 3. 3. Měnová doložka.....	51
3. 4. 1. 3. 4. Zákaz dalšího vývozu.....	51
3. 4. 1. 3. 5. Ujednání o omezení prodeje	52
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	52
5 ZÁVĚR	60
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	63
7 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	63
8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64
9 PŘÍLOHY	65
9. 1. Darovací smlouva.....	65

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá nabytím vlastnictví v občanském a obchodním právu. Snaha vytyčit důležité okamžiky v historii občanského práva mě zavedla na počátek vývoje do starověkého Říma. Zde se právní systém vyvinul z nepsaného zvykového práva, kolem roku 449 př. n. l. sepsáním Zákonu dvanácti desek. Došlo už i k rozdělení práva na právo veřejné a soukromé. Vlastnictví bylo také rozděleno a to na kviritské, ager publicus, provinční půdu a bonitární vlastnictví. Typické chování vlastníka bylo shrnuto do několika pojmů – faktické ovládní věci, právo věc užívat, právo věc požívat, právo věc zničit. Tyto pojmy přetrvaly až do dnešní doby.

V období středověku stojí za zmínku vytvoření nejstaršího slovanského zákoníku Zákon sudnyj ljudem, který jako překlad vychodo-římského zákoníku vytvořili v 9. století pro Velkou Moravu Konstantin a Metoděj.

Vlastnictví je velice důležité pro tržní hospodářství. Práva k průmyslovému vlastnictví (např. patenty) dávají podnět k vytváření stále nových a nových vynálezů a tím dochází k celkovému pokroku lidstva. Však kdybychom nemohli vlastnit to, co vymyslíme, co vytvoříme, proč bychom se o to vůbec pokoušeli. Nebyla by žádná snaha a vývoj by zůstal stát na mrtvém bodě. V době socialismu to takto ale nefungovalo. Docházelo k znárodňování vlastnictví, odnímání majetku vlastníkům a převádění hodnot na stát a do tzv. „celospolečenského vlastnictví“, což ekonomiku nijak neposunovalo vpřed a lid s tím byl nespokojený. Proto také socialismus neměl dlouhého trvání.

Jak je uvedeno v Listině základních práv a svobod v článku 11, každý má právo vlastnit majetek. Nabývání vlastnictví je neomezené a svobodné. Aby se nám strany vah ale vyvážily, je zapotřebí i ochrana vlastnictví. Logicky by to bez ochrany vlastnictví nefungovalo, kdyby nás kdokoliv mohl o právo vlastnit připravit bez jakéhokoli potrestání. To bychom už nemluvili o demokracii a zvláště o právním státě, nýbrž o anarchii. Jak je uvedeno v LZPS, vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Specifickou ochranou vlastnictví je dědictví, které je zákonem zaručeno. Vlastnictví zavazuje vlastníka starat se o předmět vlastnictví, a kdyby vlastník neměl jistotu, že po jeho smrti bude jeho majetek dále užitečný pro jeho rodinu či pro jiné účely, neměl by žádnou motivaci se o předmět vlastnictví starat, hospodařit s ním.

Povaha vlastnictví umožňuje nadále volbu ekonomických aktivit, které tvoří náš stát. Jelikož státních podniků je v naší republice již mnohem méně, je potřeba svoboda při podnikání – musí přispívat k tomu, aby bylo více pracovních příležitostí. Pokud by nebyla určitá svoboda v podnikání, dnešní podnikatelé by se do toho ani nepouštěli. K orientaci o tom všem slouží dva kodexy – občanský a obchodní zákoník. V nich právě najdeme mnoho odkazů na volnost – je dovoleno vše, co není zákonem výslovně zakázáno. Mnoho zákonů používá úpravu „nedohodnou-li se smluvní strany jinak“.

Možná si to ve svém běžném životě ani neuvědomujeme, jak je pro nás vlastnictví důležité a jak často se s nabyváním vlastnictví setkáváme. V podstatě je to první právní úkon, který uděláme ve svém životě, jako děti, a to když si jdeme do obchodu koupit lízátko. S prodavačkou uzavřeme ústní kupní smlouvu, a jakmile cukrátko zaplatíme, nabyli jsme k němu vlastnictví a pak už je jen na nás, jak s ním naložíme.

Každý slušný demokratický stát by toto vše měl umožňovat.

2 OBČANSKÉ PRÁVO

2.1 Historický vývoj

2. 1. 1. Římské právo

Podobně jako v Řecku, vyvinul se římský právní systém z nepsaného zvykového práva. Psaná forma římského práva začíná rokem 449 př. n. l., kdy byl sepsán Zákon dvanácti desek (Lex duodecim tabularum). Jednalo se o dvanáct kamenných desek, které byly sepsány jako kompromis mezi patriciji a plebeji, kteří požadovali sepsání zvykového práva. Patricijové si totiž nepsané právo vykládali ve svůj prospěch. Další rozkvět a stabilita římské říše zajistily, že právo bylo dovedeno k samému vrcholu, který věky přetrval a dodnes z něho lze čerpat.

Římský právník Domitius Ulpianus rozdělil právo na právo veřejné (Ius publicum) a právo soukromé (Ius privatum). Podle něj je právo veřejné to, co se týká římského státu, jeho práva a povinnosti, právo soukromé to, co se týká jednotlivců, jejich ochrana i proti státu. Dále vymezovalo pojem fyzické a právnické osoby a velmi

důkladně bylo zpracováno nabývání a zánik práv. Nájemní a kupní smlouvy byly téměř dokonalé. Stranou nezůstalo ani rodinné právo, kde byl řešen vznik manželství, majetkové vztahy mezi manžely, poručenství, opatrovnictví atd. Za základní stavební kámen v Římě by se dalo považovat vlastnické právo. Jeho zpracování předběhlo svou vlastní dobu. Po úpadku římské civilizace se právo velice odchýlilo od pojmu vlastnictví, které Římané vytvořili. Ani po tolika tisíci letech se právo nepřiblížilo k tomu, co vytvořili římscí právníci.

Vlastnictví bylo chápáno jako neomezené právní panství nad věcí a bylo rozděleno do několika druhů: kviritské vlastnictví (určeno jen římským občanům), ager publicus (státní pozemky), provinční půda, bonitární vlastnictví. Typické chování vlastníka shrneme do několika pojmů: *ius possidendi* (faktické ovládní věci), *ius utendi* (právo věc užívat), *ius fruendi* (právo věc požívat), *ius abutendi* (právo věc zničit). Nabytí vlastnictví v Římě bylo velmi podobné jako v pozdějších právních systémech. Rozlišujeme originární (prvotní) a derivativní způsob nabytí. Mezi prvotní nabytí zahrnujeme: vydržení (pokud se někdo v dobré víře ujme neužívané věci, kterou má za ničí; dle Zákona dvanácti desek platí lhůta dvou let pro pozemek, jeden rok pro věci movité; vyloučené byly věci kradené), okupace věci ničí (uložené zvíře), nález pokladu (věci skryté, o jejímž vlastnictví není právní vědomí; taková věc se dělila mezi nálezce a vlastníka pozemku rovným dílem), akcese (spojení dvou věcí, z nichž jedna ztrácí samostatnost a stává se součástí té druhé), specifikace (vlastnictví nabyté zpracováním materiálu – socha z kamene). Do derivativního nabytí zahrnujeme: mancipaci (nejstarší způsob směny základního majetku, tj. otroků, dobytku, nemovitostí; nutná účast pěti svědků a vážného – *libripens*), tradici (neformální převod práva – koupě, prodej, darování, úvěr, věno), *injurecesi* (jednostranné uplatnění práva před magistrátem).

Shrnutí principů římského práva: co není zakázáno, je povoleno; tvrdý zákon, ale zákon (*dura lex, sed lex*); presumpce nevin; nepřípustnost retroaktivity práva; při pochybnostech se rozhoduje ve prospěch obžalovaného; princip určování rodičovství (*Mater semper certa est, pater incertus* – Matka jistá, otec nejistý).

Římskou říši nelze za vše pochválit, od otrokářství, agresivní politiky až po nedodržení práva řadou vládců této země, ale byly zde položeny základy práva, které přetrvávají dodnes.

2. 1. 2. Středověk

Jak tomu bylo i v jiných dobách, stejně tak i středověk byl velice ovlivněn římským právem. Je pro něj spíše charakteristické, že zde působí školy tzv. glosátorů a postglosátorů, kteří přímo pracují s římským právem. Nesmíme ovšem opomenout skladbu středověkého obyvatelstva. Šlechta měla určitá privilegia v právní oblasti, práva poddaných byla minimální. Na toto poukazuje čtyřdílný občanský zákoník, který nechal v 6. století sestavit byzantský císař Justián I. a který zaručoval neomezenou světskou i duchovní moc císaře. V západních zemích Evropy spíše vyzorujeme klasické psané právo (vzor práva římského), naopak ve východní Evropě převládá obyčejové právo.

V 9. století pro Velkou Moravu jako překlad východo-římského zákoníku vytvořili Konstantin a Metoděj nejstarší slovanský zákoník Zákon sudnyj ljudem. Obrat v tomto časovém období nastal po Velké francouzské revoluci. Přirozenoprávní teorie prezentována J. J. Rousseau měla významný vliv na pojetí celého práva. Vrozená nezczitelná práva, rovnost před zákonem, to byl průlom do tehdejšího pojetí.

Začátkem 19. století nastává doba velkých právních kodifikací. Prvním občanským zákoníkem z tohoto období je francouzský občanský zákoník (Code civil des Français, zkráceně Code civil) z roku 1804. Pokud hovoříme o českých zemích, významný byl rakouský Všeobecný zákoník občanský (ABGB), který byl vyhlášen císařským patentem č. 946 Sb. z. s. dne 1. června 1811 s působností 1. ledna 1812 pro všechny země, které tvořily rakouské císařství s výjimkou země uherské.

2. 1. 3. Novověk

Přijetím ABGB došlo k úplnému ukončení aplikace římského práva v českých zemích. Tento moderní zákoník obsahoval 1502 paragrafů, byl připravován mnoho let a nějakou dobu platil tzv. na zkoušku v Haliči jako Západohaličský zákoník. Jak již bylo zmíněno, vycházel zásadně z rovnosti stran. Nikdo neměl navrch, jak tomu bylo v právu římském. Zákoník byl rozdělen na úvod, který se zmiňoval o občanských právech obecně, a tři díly. První díl obsahoval právo osobní, druhý se zaměřoval na práva k věcem a náplní třetího dílu byla osobní a věcná práva. Za zmínku stojí, že zákoník neobsahoval pouze občanské právo, ale i právo pracovní a rodinné. Větší novelizací prošel ABGB až v době 1. světové války (1914-1918), při které šlo o tři dílčí

novelizace. Díky těmto a dalším novelizacím je dodnes aktuální a v Rakouské republice stále platný. Velkým způsobem zasáhl i do zákonodárství Československé republiky.

2. 1. 4. Československá republika

Dne 28. října 1918 vznikla samostatná Československá republika, po skončení 1. světové války, kdy se rozpadla rakousko-uherská monarchie. Změny, které nastaly v uspořádání státu, neznamenal změny v právním systému nové republiky. Jeden z prvních zákonů tzv. recepční norma (zákon č. 11/1918 Sb. z. a n.) převzala existující právní řád, došlo k recepci ABGB. Zákon byl důsledně soukromoprávní normou vzhledem k tomu, že součástí státu se stalo Slovensko, které se takto odprostilo od okupace uherskou říší. Zde ale zákoník ABGB neměl žádnou tradici, a tak bylo přistoupeno k tzv. právnímu dualismu (rozdílnost mezi právem platným na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a právem platným na zbývajícím území ČSR). V Čechách, Moravě a Slezsku platil ABGB (právo rakouské), ve Slovensku pak právo obyčejové (právo uherské). Bylo jasné, že bude zapotřebí unifikace. Tímto bylo pověřeno ministerstvo spravedlnosti spolu s ministerstvem pro sjednocení zákonů a organizaci správy (ministerstvo unifikací). Počítalo se, že do dvaceti let bude právo sjednoceno, ale k tomu nedošlo z důvodu okupace fašistickým Německem.

Dne 14. března 1939 Slovensko vyhláší samostatný stát a hned druhý den, 15. března téhož roku je zbytek naší republiky obsazen německou armádou a je zřízen Protektorát Čechy a Morava. Jejich říšské zákonodárství bylo bohužel nadřazeno tomu našemu národnímu. Jejich právo mělo tehdy výrazné rasové zaměření, které se promítlo i v právu soukromém. Netřeba připomínat vyvlastňování židovského majetku a následnou fyzickou likvidaci židovského obyvatelstva. Pochopitelně po skončení 2. světové války byly německé právní akty prohlášeny za neplatné a obnovoval se právní řád z dob první republiky.

V roce 1946 vyhrála komunistická strana orientovaná na Sovětský svaz parlamentní volby. Vyvrcholení ovládnutí státu dne 25. února 1948 bylo přijetí rezignace nekomunistických ministrů tehdejší prezidentem Benešem. Vláda byla následně doplněna osobami vhodnými pro KSČ. Změny týkající se práva na sebe nenechaly dlouho čekat. Především dochází k masivnímu znárodnění. Celá politická situace má vliv na právo soukromé, důkazem toho je přijetí nového občanského

zákoníku – zákon č. 141/1950 Sb. Jedná se o tzv. střední občanský zákoník. Ten zůstal v platnosti jen do roku 1964. Nový občanský zákoník z roku 1964 úplně vypouštěl nájem a jeho nahrazení osobním užíváním, věcná břemena, vydržení. Naopak zavedl osobní vlastnictví apod. I když prodělal v roce 1982 určitou novelizaci, nepřekročil svůj stín.

2. 1. 5. Období po roce 1989

Po změně politické situace, kdy přišel pád komunistů, nastala i otázka, jak právní řád změnit, aby se dostal na úroveň klasického pojetí práva. Nabízelo se hned několik řešení:

- *recipovat právní úpravu jiného státu – zde vystupoval do popředí ABGB, který platil na našem území 140 let, navíc platí dodnes v Rakouské republice a je kompatibilní s právem Evropské unie,*
- *rekodifikovat naše soukromé právo – s pracemi se započalo hned v roce 1990, trvají dosud, nový občanský zákoník přijat nebyl,*
- *novelizovat stávající právní úpravu – tato varianta se upřednostnila; většími či menšími novelizacemi se podařilo navrátit právnímu řádu demokratický charakter.¹*

Samozřejmě veškeré novelizace potřebují čas, proto nejprve docházelo ke kratším novelizacím. Jako příklad lze uvést zákon č. 100/1990 Sb., kterým došlo k jednotnému pojetí vlastnictví. Za zásadní zlom by se dalo považovat přijetí zákona č. 509/1991 Sb., tzv. velké novely občanského zákoníku. Došlo k velkému posunu, ale i tak to není nový občanský zákoník.

¹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 19. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 1. 6. Česká republika

Dne 1. ledna 1993 vznikl samostatný stát Česká republika. Základ soukromého práva vytváří federální občanský zákoník, který se dle čl. 1 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., v platném znění, stává občanským zákoníkem České republiky. V posledních pár letech se novelizace především soustředily na přiblížení evropského práva. Mnoho směrnic Evropské unie byly vměstnány do našeho právního řádu. Jelikož jsme členem Evropské unie, je náš právní řád plně slučitelný s právem EU.

2. 2. Pojem

Občanské právo považujeme za jeden ze základních pilířů našeho právního systému. Nejstarší, nejvýznamnější a nejrozsáhlejší odvětví soukromého práva. *Jeho hlavním pramenem je občanský zákoník, tj. zákon č. 40/1964 Sb., v platném znění.*² V současné době má devět částí, přičemž část třetí až pátá byly zrušeny. Hovoříme o souhrnu právních norem, které upravují majetkové vztahy mezi fyzickými osobami, právnickými osobami a státem a vztahy vyplývající z práva na ochranu osobnosti. Neexistuje nadřízenost a podřízenost mezi subjekty, pouze rovnost účastníků. Nelze, aby jeden účastník ukládal povinnosti účastníkovi druhému – toto je možné pouze ve veřejném právu. Převažují zde dispozitivní ustanovení, které umožňují, aby si účastníci upravili vztah podle svého, tzn. sjednali si podmínky. V občansko-právních vztazích je dovoleno vše, co není zákonem výslovně zakázáno a naopak státním orgánům je zakázáno vše, co není zákonem výslovně dovoleno. Toto vychází z Listiny základních práv a svobod.

Další zásadou občanského práva je zásada autonomie vůle subjektu, kterou chápeme jako smluvní svobodu – volnost uzavírání smluv, volnost výběru jejich typů apod. Rčení „smlouvy mají být dodržovány“ (pacta sunt servanda) zahrneme do zásady právní jistoty, zásada nedotknutelnosti vlastnictví. Porušení smlouvy je považováno za porušení práva a odpovědnost za to nese ten, kdo smlouvu porušil.

² PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 21. ISBN 978-80-7380-293-6.

Naopak zásada ochrany dobré víry (bona fides) chrání toho, kdo sám jedná v oprávněné dobré víře. Výkon práv a povinností nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Toto zmiňuje zásada zákazu zneužití práv. Zásada prevence dbá na to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů. V neposlední řadě zásada nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet – nikdo nemůže na jiného převést více práv, než má sám. Toto se uplatňuje nejvíce v oblasti nabývání vlastnického práva.

Občanský zákoník, jako základ systému soukromého práva, působí ve vztahu k obchodnímu zákoníku jako lex generalit. To znamená, že normy občanského práva se budou aplikovat při řešení obchodních vztahů tam, kde potřebnou úpravu obsahuje pouze občanský zákoník. To se týká především úpravy vlastnictví a převodu nemovitostí, obecné úpravy subjektů a jejich právní subjektivity, pojištění a také smluv, které nejsou jako smluvní typy uvedeny v obchodním zákoníku.³

Občanské právo lze rozdělit na práva věcná (absolutní, vlastnictví, věcná břemena) a závazková. Věcné právo zajišťuje moc osoby nad věcí bez přímé spojitosti s nějakou povinností jiné konkrétní osoby, působí proti neurčenému počtu subjektů (vlastnictví, spoluvlastnictví, držba, věcná práva k cizím věcem – věcná břemena, zástavní právo, zadržovací právo). V závazkovém právu je určitá osoba oprávněna požadovat splnění nějaké povinnosti od jiné určité osoby. Právní vztahy mezi věřitelem (oprávněný účastník) a dlužníkem (povinný účastník). Upravuje takové vztahy, kdy určitá osoba (věřitel) je oprávněna požadovat splnění nějaké povinnosti od jiné určité osoby (dlužník) – jinak hrozí sankce.

³ PLECITY, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 22. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 3. Vlastnické právo

O vlastnickém právu pojednává Hlava I., části druhé občanského zákoníku. Hned v ust. § 123 je vyjádřen jeho obsah. „Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.“⁴ Právo vlastníka věc držet (ius possidendi) znamená mít ji u sebe, ve své faktické moci; věc užívat (ius utendi) znamená ale i věc neužívat, a s věcí nakládat (ius disponendi) znamená, že ji vlastník může smluvně prodat, pronajmout, odkázat v závěti, darovat, opustit a zničit (pouze věc movitou).

Obsahem nejsou pouze jednotlivá oprávnění (dílní práva), ale i povinnosti vlastníka k věcem. Mezi tyto povinnosti můžeme zahrnout *povinnost nezneužívat svého vlastnického práva vůči ostatním, vykonávat vlastnické právo tak, aby nedocházelo k poškození lidského zdraví, přírody a životního prostředí nad míru stanovenou zákonem.*⁵

Vlastnictví považujeme za nejvýznamnější odvětví občanského práva a představuje nejvyšší a úplnou moc vlastníka nad věcí, která je předmětem vlastnického práva. Existují ale i omezení vlastnického práva. Tato omezení jsou zakotvena v § 127 – normy sousedského práva a v § 128 – omezení vlastnického práva, kdy je *vlastník povinen strpět, aby ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu byla na nezbytnou dobu v nezbytné míře a za náhradu použita jeho věc, nelze-li dosáhnout účelu jinak*⁶. Vyvlastnění či toto omezení lze pouze na základě zákona a to jen pro určitý účel a za náhradu (stavba dálnice).

⁴ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 79. ISBN 978-80-7380-293-6.

⁵ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 80. ISBN 978-80-7380-293-6.

⁶ Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., § 128

Vlastnictví je vždy nějak spjata s lidskou společností ve všech stupních jejího vývoje – hovoříme o vlastnictví v ekonomickém smyslu. Pokud je právními normami upravovaný tento vztah, hovoříme o vlastnictví v právním smyslu (vlastnictví jako právní vztah). Jak je tomu u pojmu vlastnictví, tak i pojem vlastnické právo se používá ve dvojitým smyslu – subjektivní a objektivní. V subjektivním vlastnickém právu je vždy zákonem daná míra možnosti chování vlastníka. V objektivním vlastnickém právu hovoříme o soustavě norem, které upravují společenské vztahy při ovládnutí výrobních prostředků, tj. vlastnické vztahy v ekonomickém pojetí.

2. 3. 1. Nabývání vlastnictví

Způsoby nabývání vlastnického práva (nabývací tituly) upravuje občanský zákoník v ust. § 132 odst. 1. Tyto způsoby můžeme rozdělit do dvou skupin podle toho, zda je vlastnické právo k věci převáděno, resp. přechází na nového vlastníka od předchozího vlastníka, tj. nabytí odvozené – derivativní, anebo zda nový vlastník nabývá věc nezávisle na předchozím vlastníku, tj. nabytí původní – originární. Dále můžeme rozlišovat, zda dochází k nabytí vlastnického práva na základě projevu vůle (např. smlouva), tzv. převod vlastnického práva, anebo dochází k nabytí vlastnického práva na základě jiných právních skutečností (např. na základě zákona, z rozhodnutí státního orgánu), tzv. přechod vlastnického práva.⁷ Jak již bylo výše zmíněno, při převodu vlastnického práva platí, že nikdo nemůže na jiného převést více práv, než má on sám (nemo plus iuris ad alienum transfere potest, quam ipse habet). Předmětem nabytí je vždy nějaký majetek. Těmito způsoby nabývání vlastnictví a majetkem se dále budu věnovat hlouběji, více do detailů.

⁷ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 81-82. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 3. 1. 1. Majetek

Majetek tvoří převážně hmotné věci, majetková práva k nehmotným věcem (k vynálezu), pohledávky. Hmotné věci jsou *prostorově vymezené a lidskými smysly poznatelné celky zevního světa*⁸ a lze je členit dle různých hledisek.

- 1) Movité a nemovité věci
 - a. s movitými věcmi se dá hýbat (auto, stroj)
 - b. nemovité věci jsou pevně spojené se zemí (pozemky, stavby)
 - i. evidence o všech nemovitostech v České republice je katastr nemovitostí, který obsahuje mimo jiné geometrické a polohové určení nemovitostí, parcelní čísla, druhy a výměry pozemků, popisná a evidenční čísla staveb, údaje o vlastnických a jiných právech
- 2) Spotřebitelné a opotřebitelné věci
 - a. spotřebitelné věci lze použít pouze jednou
 - b. opotřebitelné jsou takové, které se postupně opotřebovávají
- 3) Zastupitelné (hromadné) a nezastupitelné (individuálně určené) věci
 - a. zastupitelné jsou určeny podle druhu – vzájemně se zastupují a význam mají až v určitém množství (metry, kilometry) – sůl, obilí, peníze
 - b. nezastupitelné jsou určeny jednotlivě – auto, kniha, počítač
- 4) Dělitelné a nedělitelné věci
 - a. dělitelné věci jsou takové, které lze od sebe oddělit, aniž by se poškodily
 - b. nedělitelné jsou reálně skutečně nedělitelné – ideální podíly (procento nebo zlomek z ceny) – dědičné vypořádání
- 5) Věc hlavní a její součást nebo příslušenství
 - a. součást náleží k věci hlavní tak, že nemůže být oddělena, aniž by se tím hlavní věc nezhodnotila (motor auta)
 - b. příslušenství jsou samostatné věci určené k tomu, aby byly užívány společně s věcí hlavní (autorádio)

⁸ Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.

Nehmotné věci upravuje právo duševního vlastnictví. Nemají hmotnou podobu a nejsou prostorově vymezeny (produkty myšlení, nápad v něčí hlavě, vynálezy, know-how, ochranné známky). Oceňují se, tudíž mají majetkovou hodnotu a zpeněžit je mohou autoři pomocí licenční smlouvy (licere – dovolit).

2. 3. 1. 2. Nabývání smlouvou

Smlouva je dvoustranný projev vůle o tom, že má vzniknout závazkový vztah. Tento projev vůle má přesný postup, aby mohla být smlouva uzavřena. Za prvé vznikne návrh smlouvy (oferta), ve kterém musí být podstatné náležitosti budoucí smlouvy – předmět, cena. Za druhé je smlouva uzavřena bezvýhradnou akceptací návrhu, a to pokud druhá strana se vším souhlasí. Jakákoliv výhrada k návrhu smlouvy se považuje za nový návrh. Za třetí musí být stanovena akceptační lhůta (např. platí do vyprodání zásob), ve které se má druhá strana vyjádřit. Navrhuje ji ten, kdo posílá návrh smlouvy. Po uplynutí akceptační lhůty vznikne smlouva, pokud to druhá strana přijme. Smlouva je většinou písemná, když to tak stanoví zákon (převod věci nemovité) nebo se o tom účastníci dohodnou (u převodu věci movité stačí i ústní smlouva) a obsahuje hned několik náležitostí. Za podstatné náležitosti považujeme předmět smlouvy a jeho cenu. Mezi obvyklé náležitosti řadíme termín plnění, způsob platby, záruční dobu. A nahodilé náležitosti představuje třeba počet kusů v balení, způsob balení apod.

Od uzavřené smlouvy lze odstoupit, pouze pokud to připouští zákon nebo pokud se na tom účastníci předem písemně dohodli (smlouvy budiž plněny – pacta sunt servanda). *Účastník, který uzavřel smlouvu v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, má právo od smlouvy odstoupit.*⁹

Rozlišujeme dva druhy smluv. Smlouvy synallagmatické – oboustranně zavazující (kupní smlouva, smlouva o dílo) a asynallagmatické – jednostranně zavazující (darovací smlouva, smlouva o půjčce). Při nabývání vlastnictví můžeme hovořit pouze o smlouvě kupní (koupě) a smlouvě darovací (dar).

⁹ Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., § 49.

Jak je tomu u všech smluv, i při převodu vlastnictví máme dvě smluvní strany. Ten, kdo převádí (převodce – musí být vlastníkem věci) a ten, kdo získává (nabyvatel). Okamžik nabytí se u movitých věcí považuje převzetí věci (§ 133 odst. 1) a u věcí nemovtých se nabývá vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí (§ 133 odst. 2).

2. 3. 1. 2. 1. Kupní smlouva

Kupní smlouvu upravují § 588 a následující v občanském zákoníku. Touto smlouvou prodávající převádí vlastnictví za úplatu (cenu) na kupujícího. Až na výjimky může být předmětem kupní smlouvy pouze věc, kterou má prodávající ve svém vlastnictví a ke které nebylo omezeno dispoziční právo. Forma může být i ústní, pouze v případě nemovitosti musí být písemná. Jestliže by u prodeje nemovitosti do tří let od uzavření smlouvy nevznikl vklad do katastru nemovitostí, má se za to, že účastníci od smlouvy odstoupili.

Prodávající i kupující mají řadu práv a povinností. *Na straně prodávajícího: řádně plnit předmět kupní smlouvy, tj. povinnost odevzdat předmět koupě, a to ve lhůtě, kterou strany sjednaly; povinnost pečlivě předmět kupní smlouvy opatrovat, tj. v případech, kdy kupující nabyl vlastnické právo dříve, do odevzdání věci kupujícímu; povinnost upozornit kupujícího na vady, které věc má a o nichž ví; právo na poskytnutí kupní ceny za podmínek uvedených v kupní smlouvě. Na straně kupujícího: právo a povinnost předmět kupní smlouvy převzít, povinnost zaplatit prodávajícímu dohodnutou kupní cenu, právo uplatňovat odpovědnost za vady vůči prodávajícímu.¹⁰* Nedodržením těchto práv a povinností vznikají odpovědnostní vztahy, jako je odpovědnost za vady, odpovědnost za prodlení, odpovědnost za způsobenou škodu. Jak již bylo zmíněno výše v citaci, prodávající je povinen upozornit kupujícího na všechny vady předmětu, o kterých ví. Pokud by dodatečně vyšla najevo vada, má kupující nárok požadovat slevu, nebo má právo odstoupit od smlouvy a požadovat vrácení peněz, jestliže se nedá vada opravit a kvůli tomu věc používat.

¹⁰ PLEČITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 174-175. ISBN 978-80-7380-293-6.

V odpovědnosti za prodlení jde o odpovědnost na straně prodávajícího, ale i kupujícího. Nezaplatí-li kupující svůj dluh v dostatečně přiměřené lhůtě, prodávající má právo od smlouvy odstoupit. Odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti účastníků. Jedná-li se o prodlení se zaplacením, může prodávající požadovat úroky z prodlení.

Odpovědnost za škodu vzniká, byla-li porušením práv a povinností druhému účastníku způsobena nějaká škoda. Platí to i tehdy, pokud uplatňuje odpovědnost za vady (vadná myčka nádobí znehodnotí to nádobí uvnitř).

Součástí kupní smlouvy jsou kromě podstatných náležitostí také vedlejší ujednání. Ty jsou obsaženy v § 601 až § 610 občanského zákoníku. Ten rozlišuje především tyto úmluvy: výhrada vlastnictví, předkupní právo, právo zpětné koupě. Všechna ujednání musí být vždy písemně. Výhradu vlastnictví lze sjednat pouze k věci movité a znamená, že k přechodu vlastnictví dojde, až kupující zaplatí plnou cenu. Při předkupním právu se současný prodávající vyměňuje, že pokud by kupující chtěl věc prodat, tak ji nabídne ke koupi právě jemu a on je povinen zaplatit cenu nabídnutou někým jiným, není-li dohodnuto jinak. Dalším vedlejším ujednáním je právo zpětné koupě. Prodávající si vyměňuje, že má právo žádat vrácení věci do určité doby (nejpozději do jednoho roku) po koupi, vrátí-li kupujícímu zaplacenou cenu. Samozřejmě smluvní strany mohou dohodnout i jiná vedlejší ujednání (např. výhradu lepšího kupce).

Zvláštní kupní smlouvou je i prodej zboží v obchodě. Zde převažují kogentní ustanovení, tzn. nesmí být jinak, omezení volnosti účastníků a žádné vedlejší ujednání. Toto omezení má však chránit spotřebitele (kupujícího). Pod zákazníkem může vystupovat pouze fyzická nebo právnická osoba, která není podnikatelem. Prodávající, jako druhá smluvní strana, může být naopak pouze podnikatel. *Podnikateli jsou tyto osoby: osoby zapsané v obchodním rejstříku; osoby podnikající pouze na základě živnostenského oprávnění; jiné osoby, které podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů; osoby fyzické, které provozují zemědělskou výrobu a jsou registrovány podle zvláštních předpisů.*¹¹

¹¹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 178. ISBN 978-80-7380-293-6.

Prodej v obchodě je upraven v § 588 až § 600 a v § 613 až § 627. Existuje několik druhů prodeje. V občanském zákoníku je přímo regulován prodej na objednávku. Podstatou tohoto prodeje je, že prodávající nemá věc u sebe, ale je schopný ji sehnat a doručit kupujícímu v dohodnuté lhůtě. Vlastnické právo přechází na kupujícího v okamžiku převzetí věci. Toto ustanovení platí i pro zásilkový prodej, o který se jedná tehdy, vybere-li si kupující předmět v katalogu, který prodávající vydal, požádá o jeho zaslání a prodávající mu ho zašle na dobírku. Samoobslužný prodej funguje tak, že si kupující vybírá z nabídky zboží a až do zaplacení může svůj výběr změnit, popřípadě od zakoupení úplně odstoupit. K přechodu vlastnictví dochází při zaplacení kupní ceny. Jestliže kupující zboží poškodí před zaplacením, odpovídá za škodu dle ust. § 420. Dále věc, která má vadu, musí být prodávána za nižší cenu a kupující musí být upozorněn, že zboží vadu má a musí být specifikováno, o jakou vadu se jedná. U prodeje potravin musí být označeno datum minimální trvanlivosti a u potravin podléhajících rychlé zkáze, datum použitelnosti.

V případě, že věc při převzetí kupujícím není ve shodě s kupní smlouvou (dále jen „rozpor s kupní smlouvou“), má kupující právo na to, aby prodávající bezplatně a bez zbytečného odkladu věc uvedl do stavu odpovídajícího kupní smlouvě, a to podle požadavku kupujícího buď výměnou věci, nebo její opravou; není-li takový postup možný, může kupující požadovat přeměřenou slevu z ceny věci nebo od smlouvy odstoupit.¹² Jestliže prodávající prodává nové věci, odpovídá za vady při převzetí kupujícím a za vady vzniklé v záruční době, která většinou trvá 24 měsíců. U věcí použitých může být i zkrácena, ale ne na méně jak 12 měsíců. U potravin rychle se kazících odpovídá prodávající jen za vady při převzetí věci.

¹² PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 179-180. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 3. 1. 2. 2. Darovací smlouva

Zmínku o darovací smlouvě nalezneme v občanském zákoníku § 628 až § 630. Podstatou této smlouvy je, že dárce přenechává obdarovanému bezúplatně věc a ten ji přijímá. Nejedná se tedy o jednostranný právní úkon, i když se to tak na první pohled může jevit. Předmětem je vše, co má majetkovou podstatu. Uplatňuje se zásada bezplatnosti – obdarovaný nemá právní povinnost poskytnout protihodnotu. Dar ovšem může být poskytnut i s určitou podmínkou, odkládací nebo rozvazovací. Dalším předpokladem darovací smlouvy je dobrovolnost. Poskytne-li se něco bez protihodnoty, ale na základě právní povinnosti, nejedná se o darování (např. vyživovací povinnost rodiče vůči nezletilému dítěti). Darovací smlouva vzniká reálně nebo na základě konsensuální smlouvy. Většinou smlouva vzniká reálně, kdy dárce odevzdá předmět a obdarovaný ho přijme (z ruky do ruky). Dle druhé formy, konsensuální, jde pouze o slib dárce poskytnout majetek obdarovanému, který slib přijímá. K odevzdání a převzetí daru dochází později. V tomto případě ale zákon vyžaduje, aby byla darovací smlouva písemná, i když se jedná o movitou věc. Pokud dárce neodevzdá věc obdarovanému ve stanovené lhůtě, může se obdarovaný tohoto plnění domáhat i soudně. Při darování věci nemovité musí být smlouva vždy písemná a okamžik nabytí vlastnictví je den vložení vkladu práv vlastnictví do katastru nemovitostí.

Práva a povinnosti z darování převážně zanikají splněním. Následně zmíním i další případy, kdy darovací smlouva zanikne. I u této smlouvy musí dárce upozornit na vady, a pokud se věc nedá pro vady používat, obdarovaný může od smlouvy odstoupit. Za tyto vady ale dárce nenese odpovědnost a nelze hovořit tedy ani o nějaké sankci. Dárce se může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím porušuje dobré mravy (fyzické násilí, hrubé urážky, neposkytnutí pomoci apod.). Za členy rodiny se považuje manžel a děti, ostatní příbuzní v řadě přímé a sourozence. Darování lze pouze mezi živými (inter vivos), např. po smrti dárce je smlouva neplatná.

2. 3. 1. 3. Nabývání dědením

Dědění je souhrn právních norem obsažené v § 460 až § 480 občanského zákoníku, které upravují přechod vlastnictví majetku zemřelé osoby (zůstavitel) na její právní zástupce (dědic). Stejně důsledky vyplývají i z prohlášení osoby za mrtvou

z rozhodnutí soudu. Dědicem se stane v den smrti zůstavitele, ale musí počkat na rozhodnutí soudu a dědické řízení, jelikož nabytí majetku dědice potvrzuje soud. Dědit může fyzická i právnická osoba, ale i stát. Existuje několik podmínek dědění:

- 1) smrt zůstavitele, která musí být úředně doložena
- 2) existence majetku - předmětem dědění jsou nejen aktiva (majetek), ale i pasiva (dluhy), za které dědic odpovídá pouze do výše nabytého dědictví. *Nejobvyklejším právem, které přechází na dědice, je právo vlastnické; dědění vlastnického práva je zakotveno v Listině základních práv a svobod a nabytí vlastnického práva děděním je také upraveno v občanském zákoníku jako jeden ze způsobů nabytí vlastnického práva.*¹³
- 3) existence způsobilého dědice - právo být dědicem má každá osoba, která je způsobilá k právům a povinnostem. Jak již bylo výše uvedeno, dědit může tedy fyzická i právnická osoba a stát. Osoba fyzická může dědit, i když není způsobilá k právům a povinnostem, pokud dědí ze zákona. Dědí-li z projevu vůle, musí mít taková osoba zástupce (opatrovníka). Může se stát, že dědic nebude znám – o takové osobě se neví její jméno, popřípadě zda žije, nebo nebude znám pobyt dědice, a tak s ní soud nemůže vejít do styku.
 - a. dědická nezpůsobilost ze zákona (§ 469) - nedědí ten, kdo se dopustil úmyslného trestního činu proti zůstaviteli a jeho rodině, dopustil se špatného chování vůči závěti – zničení, zfalšování (zavrženíhodné jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy). Ovšem tato osoba může dědit, pokud ji tento čin zůstavitel odpustil.

¹³ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 270. ISBN 978-80-7380-293-6.

b. vydědění (§ 469a) - vydědit může zůstavitel pouze potomky, ale lze to i vztáhnout na jejich potomky a pouze ze zákonných důvodů. Musí být písemné s důvodem vydědění. *Zůstavitel může vydědit potomka, jestliže*

- 1. v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v závažných případech,*
- 2. o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl,*
- 3. byl odsouzen za úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,*
- 4. jestliže potomek vede nezřízený život¹⁴*

4) existence dědického titulu

a. dědění ze zákona

i. ze zákona dědí pouze fyzické osoby – buď příbuzní, anebo žili se zůstavitelem ve společné domácnosti nejméně jeden rok před jeho smrtí, anebo registrovaný partner

ii. dědicové

1. manžel nebo registrovaný partner, děti

a. všichni dědí rovným dílem

b. u dětí se uplatňuje princip sukcese (dědické nástupnictví) – nemůže-li dědit potomek, tak jeho dědický podíl přechází ze zákona na jeho potomstvo

c. pokud jsou dědicové pouze děti (manžel není), dědí vše děti, ale pokud je tomu naopak (nejsou děti), tak manžel nedědí vše – musí se rozdělit s příbuznými (viz 2. skupina)

¹⁴ Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., § 469a

2. manžel nebo registrovaný partner, rodiče zůstavitele a osoba ve společné domácnosti
 - a. manžel musí zdědit nejméně jednu polovinu dědictví – úmrtím jednoho z manželů zaniká manželství, ale i společné jmění manželů; úmrtím se z toho stává podílové vlastnictví, přičemž polovina majetku zůstává přeživšímu manželovi a teprve ta druhá polovina majetku se stává dědickou podstatou
 - b. pokud nejsou rodiče, ani osoba ve společné domácnosti, může vše zdědit manžel, naopak zda není manžel, můžou vše zdědit rodiče, osoba ve společné domácnosti nikdy nedědí vše
 3. sourozenci zůstavitele nebo jejich děti a osoba ve společné domácnosti
 4. prarodiče zůstavitele nebo jejich děti
 5. neexistuje-li ze zákona žádný dědic, tak majetek zůstavitele přechází do vlastnictví státu (odúmrtí)
- b. dědění ze závěti
- i. silnější dědický titul než dědění ze zákona
 - ii. závěť je přísně formální právní úkon a musí být písemná
 1. holografní závěť je napsaná celá vlastní rukou fyzickou osobou starší jak osmnáct let, datovaná a vlastnoručně podepsaná
 2. alografní závěť prostá je napsaná jinak než vlastní rukou osobou starší jak osmnáct let, datovaná a vlastnoručně podepsaná i s podpisy dvou svědků; může být celá nadiktovaná, ale osoba musí být schopná si ji přečíst
 3. alografní závěť přísná slouží pro lidi, kteří nemohou nebo neumějí číst a psát; musí obsahovat podpisy tří svědků a musí být uvedeno jméno osoby, která ji sepsala a osoby,

- kteřá ji zůstaviteli přečetla (rozdílné osoby); nesmí chybět i napsání způsobu, jakým zůstavitel projevil souhlas
4. notářský zápis je závěť sepsaná za určitý poplatek i fyzickou osobou starší patnácti let a mladší osmnácti let, kteřá zůstává u notáře a je zanesena do centřálního registru závětí
- iii. zůstavitel nesmí ve své závěti zapomenout uvést svého potomka (neopomenutelný dědic), pokud není vyděděn, jinak je závěť neplatná – jedná se pouze o relativní neplatnost (na námitku dědice)
 1. jestliže je potomek mladší osmnácti let, tak i ze závěti musí dědit tolik, kolik by dědil ze zákona
 2. zletilý potomek musí pak ze závěti dědit alespoň jednu polovinu svého zákonného podílu
 - iv. dědit ze závěti může i právnická osoba – závětí lze zřídít právnickou osobu (např. nadaci), ale závěť musí obsahovat statut nadace (na co mají být prostředky použity)
 - v. dědicem je i nasciturus (nenarozené dítě), ale dědické řízení musí počkat až do doby, než se dítě narodí
 - vi. zůstavitel může odkázat veškerý majetek nebo jeho část státu, kteřý se pak stává závětním dědicem a jeho postavení je stejné jako postavení dědice

Řízení o dědictví je zahájeno bez návrhu okamžikem, kdy je na soud doručen úmrtní list z matriky. Soud následně určí notáře, aby jako soudní komisař provedl řízení o dědictví. Toto řízení dělá notář za poplatek, kteřý vyplývá z velikosti dědictví. Jestliže existuje pouze jeden dědic, kteřý dědictví neodmítl, soud nabytí dědictví potvrdí. Existuje-li více dědiců, vypořádají se mezi sebou dohodou, kteřou soud schválí, neodporuje-li dobrým mravům. Pokud někdo dědil neoprávněně a objeví se pravý dědic, může podat žalobu o vydání dědictví a to nejpozději do tří let a poté může být i dodatečné řízení o dědictví.

V případech složitých dědických řízení (rozsáhlé dědictví či vzájemná nedůvěra dědiců) bude zřícen institut správce dědictví. *S účinností od 1. ledna 2005 byla do*

občanského zákoníku zařazena do části sedmé hlava čtvrtá (ust. § 480a až § 480e), která pojednává o správci dědictví.¹⁵ Na základě listiny o ustanovení správce dědictví může zůstavitel stanovit, aby po jeho smrti s dědictvím nakládal správce dědictví až do skončení dědického řízení. Stanoví, zda má správce spravovat veškerý majetek nebo jakou jeho část, kdo má tuto funkci vykonávat a jeho souhlas s uvedením do této funkce. Takto ustanovený správce dědictví je povinen se ujmout výkonu funkce ihned, jakmile se dozví, že zůstavitel zemřel a musí také vyrozumět soud, který vede řízení o dědictví.

Dědic také dědictví může odmítnout a to výslovným právním úkonem před soudem (ústní prohlášení před soudem nebo písemné prohlášení zaslané soudu). Toto prohlášení může dědic učinit do jednoho měsíce ode dne, kdy byl soudem o právu dědictví odmítnout vyrozuměn. Lze odmítnout pouze celé dědictví.

2. 3. 1. 4. Nabývání rozhodnutím státního orgánu

Většinou se jedná o rozhodnutí soudu. Potom se vlastnictví nabývá dnem určeným v rozhodnutí nebo dnem právní moci rozhodnutí. *V občanském zákoníku najdeme případy rozhodnutí soudu o nabytí vlastnického práva např. § 142 – zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, § 135c odst. 2 – příkázání neoprávněné stavby do vlastnictví, § 149 odst. 3 – vypořádání společného jmění manželů a další.¹⁶ V následujících řádkách se budu podrobněji věnovat podílovému spoluvlastnictví a společnému jmění manželů.*

¹⁵ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 281. ISBN 978-80-7380-293-6.

¹⁶ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 83. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 3. 1. 4. 1. Podílové spoluvlastnictví

Jak již vyplývá ze slova „spoluvlastnictví“, určitou věc může vlastnit buď jediná osoba (fyzická, právnická), nebo více osob společně. Podíl lze chápat jako míra, kterou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech ke společné věci. Mluvíme o ideálním podílu, který bývá nejčastěji vyjádřen procentem či zlomkem. Takové spoluvlastnictví nejčastěji vzniká děděním, kdy velikost podílu určí zůstavitel. Velikost podílu si mohou také určit dohodou spoluvlastníci při vzniku spoluvlastnictví. Společníci s tou věcí hospodaří na základě většiny, která je dána velikostí podílů. Dělí se stejně o náklady a výnosy. Práva a povinnosti vyplývající ze spoluvlastnického vztahu rozdělujeme do tří skupin: *práva a povinnosti vyplývající ze vzájemného vztahu mezi spoluvlastníky, práva a povinnosti vyplývající ze vztahu všech spoluvlastníků ke třetím osobám ohledně společné věci, práva a povinnosti vyplývající ze vztahu jednoho spoluvlastníka k ostatním spoluvlastníkům ohledně jeho spoluvlastnického podílu.*¹⁷

Spoluvlastník může svůj podíl volně převést na své blízké (manžel, rodiče, děti, sourozenci) – převod spoluvlastnictví na osoby blízké (§ 116, § 117). Volně převést znamená, že o tom nemusí informovat ostatní spoluvlastníky. V ostatních případech mají spoluvlastníci předkupní právo – převod na osoby cizí. Odkup za cenu, kterou nabízí třetí osoba a zaplacení ceny v zákonem stanovené lhůtě. Zánik podílového spoluvlastnictví lze dohodou mezi spoluvlastníky nebo rozhodnutím soudu na návrh některého spoluvlastníka. Je-li předmětem spoluvlastnictví nemovitost, musí být dohoda o zrušení písemná. Soud nezruší podílové spoluvlastnictví, pokud funguje a pouze jeden ze spoluvlastníků spekuluje a chce z toho mít svůj prospěch. Pokud spoluvlastnictví zanikne, musí se udělat vypořádání spoluvlastnictví. Nejprve se zkoumá, zda je možné reálné rozdělení věci. K nemovitosti lze zřídit i věcné břemeno. Není-li reálné rozdělení možné, zkoumá se možnost přikázání věci za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům. Podmínkou je projevení zájmu některého ze spoluvlastníků. Pokud věc nechce žádný spoluvlastník, nařídí soud její prodej a výtěžek rozdělí podle výše podílů.

¹⁷ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 94. ISBN 978-80-7380-293-6.

2. 3. 1. 4. 2. Společné jmění manželů

Jedná se o zvláštní případ spoluvlastnictví, pouze mezi manžely, které je bezpodílové – všechno patří současně manželce i manželovi. Nejsou zde určeny podíly, pouze v případě zániku SJM a jeho vypořádání. Poté je podíl zásadně stejný.

Součástí SJM jsou závazky i práva. *Rozsah společného jmění manželů je vymezen v ust. § 143 ObčZ.*¹⁸ Jedná se o majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství. Do SJM nepatří dědictví, dary, majetek nabytý jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela (transformace), věci sloužící podle své povahy potřebě jen jednoho z manželů (zubní kartáček), věci vydané v rámci předpisů o restituci. Další součástí SJM jsou závazky. Závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství. Naopak tam nepatří závazky týkající se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich a závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu toho druhého.

SJM nejčastěji vzniká vznikem formálně platného manželství. Vzniká i u neplatného manželství, dokud nebyla jeho neplatnost vyslovena soudem. *Vlastní okamžik vzniku SJM potom může být jednak okamžik vzniku manželství, jednak si manželé mohou podle ust. § 143a odst. 2 ObčZ smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu vyhradit zcela nebo zčásti vznik SJM ke dni zániku manželství, pokud nejde o věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.*¹⁹ Znamená to, že teprve dnem zániku manželství se veškerá aktiva a pasiva stávají společným jměním. Toto může být velmi praktické u manželů podnikajících každý v jiném oboru. Dle § 146 lze majetek ve SJM nebo jeho část použít k podnikání, ale pouze s písemným souhlasem druhého z manželů. Souhlas je třeba udělit při prvním použití majetku ve SJM nebo jeho části.

¹⁸ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 97. ISBN 978-80-7380-293-6.

¹⁹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 98. ISBN 978-80-7380-293-6.

Paragraf 148 uvádí, že soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit SJM až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Za závažný důvod se považuje případ, kdy jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

Významnou novinkou je zavedení tzv. předmanželských smluv. V ust. § 143a odst. 3 se budoucím manželům umožňuje upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu.²⁰ Manželskou smlouvu (§ 143a) uzavírají manželé a předmanželská smlouva (§ 144) nabyde účinnosti až po uzavření sňatku. Následně uvádím několik podmínek platných pro obě smlouvy. Smlouva musí být sepsaná formou notářského zápisu. Je možné rozšířit nebo zúžit rozsah SJM – může se to vztahovat na majetek, který mají, tak i na majetek, který společně nabydou v manželství. Dále je možné si dohodnout odlišnou správu SJM, jelikož dle § 145 obvyklou správu majetku může vykonávat každý z manželů. A v neposlední řadě si mohou dohodnout vznik SJM až po zániku manželství, jak již bylo výše uvedeno.

Stejně jak SJM může vzniknout, tak i zaniknout a to nejčastěji zánikem manželství. Další způsob zániku je trest propadnutí majetku – za závažnou trestnou majetkovou činnost (zpronevěra) a prohlášení konkurzu. Zanikne-li SJM, provede se vypořádání. U tohoto se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřící do jejich SJM jsou stejné. Zákon dává přednost dohodě manželů, která musí být písemná. Manželé se musí držet několika zásad a to zásady stejného podílu obou manželů, zásady vzájemného započítání vynaložených nákladů, zásada přihlídnutí k potřebám nezletilých dětí, zásada péče o rodinu a zásluhy o nabytí a udržení společného jmění. Nelze-li SJM vypořádat dohodou, provede vypořádání na návrh některého z manželů soud. Tento návrh musí být podán do tří let od zániku manželství.

²⁰ PLECITY, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 19. ISBN 978-80-7380-293-6.

Paragraf 150 odst. 4 uvádí, že pokud nedošlo do tří let od zániku SJM k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze SJM pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastníci užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné.

2. 3. 1. 5. Nabývání na základě jiných skutečností stanovených zákonem

2. 3. 1. 5. 1. Vydržení

Faktické ovládnutí věci – má ji u sebe a užívá ji. Chová se k ní, jako by byl vlastníkem, ale vlastníkem není. Oprávněný držitel je v dobré víře (bonafide), že mu věc po právu patří. Vydržení je původní (originární) nabytí vlastnictví, které má několik podmínek. *Oprávněná držba ve smyslu § 130 odst. 1, uplynutí stanoveného času, tj. vydržecí doby (3 roky u držby movité věci, 10 let u držby nemovité věci), způsobilý předmět vydržení (vydržením nelze nabýt vlastnictví k věcem, které mohou být jen ve vlastnictví státu, nebo zákonem určených právnických osob).*²¹ Oprávněná držba musí být nepřetržitá po celou vydržecí dobu, do které lze i počítat dobu, po kterou měl věc v oprávněné držbě právní předchůdce. Pokud jsou splněny výše uvedené podmínky, dochází k původnímu nabytí vlastnického práva ex lege, při kterém není potřeba rozhodnutí soudu.

2. 3. 1. 5. 2. Nabytí vlastnictví k nálezu, věci skryté a věci opuštěné

Nálezem se vlastnictví nenabývá. Nálezce je povinen věc vrátit vlastníkově, pokud je znám a pokud ne, je nálezce povinen odevzdat věc obci, na jejímž území k nálezu došlo. Jestliže se o věc nikdo do šesti měsíců nepřihlásí, připadá věc do vlastnictví obce. Nálezce má právo na náhradu nutných výdajů a na nálezné, které je 10 % z ceny nálezu. Toto upravuje ustanovení § 135 ObčZ.

²¹ PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 84. ISBN 978-80-7380-293-6.

Stejné podmínky platí i pro věci skryté, jejíž vlastník není znám, či opuštěné. U věcí opuštěných se jedná o vzdání se vlastnického práva jednostranným právním úkonem. Projev vlastníka věci, že již nechce být dále vlastníkem (derekce). Jakmile věc opustí, novým vlastníkem se stává stát.

2. 3. 1. 5. 3. Nabytí vlastnictví k přírůstkům věci

O přírůstek se jedná až tehdy, kdy je oddělen od věci hlavní. Poté vzniká vlastnické právo k přírůstkům, které upravuje § 135a ObčZ.

2. 3. 1. 5. 4. Nabytí vlastnictví zpracováním

Zpracovatel zpracoval v dobré víře cizí věc na věc novou. Vlastníkem nové věci se stává ten, kdo má na nové věci větší podíl. Nový vlastník pak musí uhradit druhému cenu toho, o co se zmenšil jeho majetek. Jsou-li podíly stejné a vlastníci se nedohodnou, nového vlastníka určí soud. V druhém případě zpracovatel zpracuje věc, o které ví, že mu nepatří. Pak má právo vlastník věci požadovat věc vrátit do původního stavu a její navrácení. Není-li to možné, rozhodne o vlastnictví soud, pokud nedojde k dohodě. Ten poté i rozhodne o náhradě. Tyto dva případy upravuje ustanovení § 135 a ObčZ.

2. 3. 1. 5. 5. Nabytí vlastnictví k neoprávněné stavbě

Upravuje ustanovení § 135c ObčZ. Neoprávněnou stavbou se rozumí stavba na cizím pozemku, na kterou nemá dotyčná osoba žádné právo. Proto na návrh vlastníka pozemku může soud rozhodnout o odstranění stavby na náklady toho, kdo stavbu zřídil. Pokud by odstranění stavby nebylo účelné, přikáže soud vlastnictví stavby vlastníkovi pozemku za náhradu, jestliže s tím ale souhlasí. Soud také může zřídit za náhradu věcné břemeno, kterým upraví poměry mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby.

2. 3. 1. 5. 6. Nabytí vlastnictví ze zákona

Upravuje např. ustanovení § 872 ObčZ. Právo osobního užívání pozemku, které trvalo ke dni 1. 1. 1992, se změnilo dnem účinnosti novely občanského zákoníku na vlastnictví fyzické osoby.²²

²² PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. strana 85. ISBN 978-80-7380-293-6.

3 OBCHODNÍ PRÁVO

3. 1. Historický vývoj

3. 1. 1. Kodifikace obchodního práva (17. století)

Záměrem kodifikace je vnést řád do systému právních norem a zpravidla v menší míře změnit existující právní normy. Počátky obchodního práva vytvářel obchodní styk podle svých potřeb. Vyvíjelo se tak, že jej utvářela životní praxe, skutečné potřeby, ne právní teorie. První zmínky o obchodním právu nalezneme již v Babylónu a dalších starověkých civilizacích. Jako zárodek obchodního práva se v těchto zemích používala cechovní pravidla. Členové (obchodníci) cechovní organizace byli vázáni pravidly, která formulovaly cechy.

Za vlast novodobého obchodního práva je považován Apeninský poloostrov – předrenesanční a raně renesanční Itálie. Prvním krokem k uzákonění moderního obchodního práva bylo tzv. nařízení o pozemní dohodě z roku 1673 a nařízení o námořním právu z roku 1681. O toto uzákonění se zasloužil ministr Ludvíka XIV., Colbert. Tato nařízení měla velký úspěch a jejich vliv překročil francouzské hranice, i když měla mnoho nedostatků. Z tohoto důvodu se roku 1778 připravil návrh nového nařízení. Stěžejním mezníkem ve vývoji se stalo přijetí francouzského zákoníku v roce 1807, který zrušil Colbertova nařízení.

Na rozdíl od občanského zákoníku byl obchodní zákoník velice nedokonalý a neúplný. Ale stejně byl nahrazen až obchodním zákoníkem v roce 2000. Samozřejmě mezitím došlo k mnoha úpravám, především ke zkracování. Obchodní zákoník byl tedy členěn do čtyř částí (kniha). První kniha „Obecně o dohodě“ obsahovala 8 titulů a 189 článků. Vliv této části můžeme zaznamenat i v našem současném obchodním zákoníku. Druhá kniha „O námořním obchodě“ obsahovala 246 článků. Nelze si nevšimnout, že byla velice rozsáhlá. Třetí kniha „O úpadku a bankrotech“ obsahovala 173 článků a od ostatních knih se lišila stavbou – tituly byly členěny na kapitoly. Poslední, čtvrtá kniha „O obchodních soudech“ obsahovala 33 článků. I když nebyla moc rozsáhlá, byla velmi významná, jelikož toto stavovské privilegium obchodníci uhájili až dodnes. Přestože se tu setkáváme s velkou kritikou, reformě neustále vzdorují.

Kolem roku 1856 chtěl německý spolkový sjezd vypracovat návrh všeobecného obchodního zákoníku pro všechny země z Německého spolku. Dne 15. ledna 1857 byla zahájena tzv. norimberská konference. Osnova zákoníku se zpracovávala do roku 1861 a spolkový sjezd poté doporučil spolkovým vládám přijetí zákoníku. Pro Rakousko a tedy i pro nás se stal zákonem č. 1 s účinností od 1. 7. 1863. Všeobecný obchodní zákoník se stal unifikací obchodního práva v německy mluvících zemích. Opět se dělil na 4 knihy obsahující 431 článků. První kniha „O stavu obchodnickém“ měla 7 titulů. Upravovala pojmy jako kupec (obchodník), firemní právo, obchodní rejstřík, prokura a další. Druhá kniha „O obchodních společnostech“ obsahovala 3 tituly. Upravovala veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, akciovou společnost. Tato část se stala hlavním zdrojem pro náš současný obchodní zákoník. Třetí kniha „O tiché společnosti a o sdružení k jednotlivým obchodům na společný účet“ upravovala tichou společnost a společnost případnou z důvodu odlišnosti těchto dvou forem společností od obchodních společností. Čtvrtá kniha „O obchodech“ přibližně odpovídala dnešní úpravě obchodních závazkových vztahů. Pro nás byl všeobecný obchodní zákoník významný zejména proto, že platil déle než v Rakousku a byl zrušen až občanským zákoníkem roku 1950.

3. 1. 2. Feudální absolutismus (1620 – 1848)

V tomto období docházelo k velkému rozvoji výroby a obchodu, proto bylo zapotřebí právní vztahy vznikající při obchodování (směně) poupravit. Směnečné právo bylo původně obyčejové – vznikající na základě dlouhodobé tradice. První směnečný řád, který se stal první zákonnou formou v našich zemích, byl vydán roku 1717 pro Dolní Rakousy a 1738 pro Slezsko. V souvislosti se sjednocením česko-rakouského práva došlo v roce 1763 k vydání společného směnečného řádu. V Praze, Brně a Opavě byly zřízeny Merkantilní soudy – směnečné soudy II. instance. Díky těmto událostem docházelo k růstu a stabilitě výroby.

3. 1. 3. Kapitalismus (1848 – 1918)

I v tomto období pokračoval rozvoj obchodního a směnečného práva. Nový směnečný řád, který sjednotil všechny předpisy jednotlivých zemí a zlikvidoval staré směnečné řády, byl vyhlášen roku 1850 jako patent č. 51 živnostenského řádu.

Základním kamenem obchodního podnikání byl výše již zmiňovaný Všeobecný obchodní zákoník. Upravoval poměry vznikající při obchodování, definoval pojem kupce. K rozvoji kapitalismu v Rakousku určitě neméně přispěl vznik kapitálových společností – obchodní společnosti, akciové společnosti, družstva, komanditní společnosti na akcie, společnosti s ručením omezeným, veřejné obchodní společnosti. Ty se staly základem k obchodování.

3. 1. 3. 1. Rakousko-Uhersko a ČSR (1867 – 1918)

Jak jsem se již dozvěděla u historického vývoje občanského práva, přijala Československá republika dualistický právní řád Rakouska-Uherska, takže na Slovensku platil uherský obchodní zákoník. Před přijetím Všeobecného obchodního zákoníku se společnosti i družstva řídily spolkovým zákonem.

3. 1. 4. Období po roce 1918

Stejně jak i v občanském právu, bylo potřeba v obchodním právu sjednotit právní úpravu. Jak již bylo zmíněno ve vývoji občanského práva, v tzv. historických zemích platil obchodní zákoník a na Slovensku a Podkarpatské Rusi platil zákon č. 37 z roku 1875. Ani v tomto období se s obchodním právem moc nepokročilo. Na rozdíl od práva občanského, obchodní mělo velké trhliny a nedostatky, které se projevíly i v osnově obchodního zákoníku z roku 1937. Osnova zahrnovala pouze oddíly „Obchodníci“ a „Společnosti“.

3. 1. 5. Socialismus (1948 – 1989)

V tomto období u nás zaniklo obchodní právo a nahradilo ho právo hospodářské. Do roku 1948 se obchodní právo dále vyvíjelo, poté se ale do popředí dostalo sovětské zákonodárství. Žádné demokratické právo, pouze sovětské ideje. Vliv sovětského práva na právo československé byl značný a toto právo se mohlo jevit jako nedotknutelné. Týkalo se to především hospodářských smluv.

Ironií bylo, že sovětské právo působilo velmi zmateně a chaoticky, ale přineslo vyšší úroveň československého právního systému, který se stal přehlednější. Roku 1950 byl zrušen Všeobecný občanský zákoník a Všeobecný obchodní zákoník a byly nahrazeny občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb.

3. 1. 5. 1. Hospodářský zákoník

Všeobecně se ví, jak to v době socialismu fungovalo. Proto není žádné překvapení, že základními principy hospodářského zákoníku byly hierarchie, příkaz a kontrola. V dalším textu se budu věnovat různým článkům a paragrafům z hospodářského zákoníku ze dne 4. června 1964 týkajících se vlastnictví.

Hlava třetí pojednává o socialistickém společenském vlastnictví. *Socialistickým společenským vlastnictvím je státní vlastnictví, družstevní vlastnictví, jakož i vlastnictví společenských a jiných socialistických organizací*²³ (§ 8 odst. 2). Nabytí vlastnictví upravuje § 11. *Nabývá-li se do socialistického společenského vlastnictví smlouvou věc, přechází vlastnické právo, není-li stanoveno nebo dohodnuto jinak, převzetím věci. Nabýt věc do socialistického společenského vlastnictví rozhodnutím státního orgánu lze jen v případech stanovených zákonem. Vlastnictví přechází dnem určeným v rozhodnutí, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí.*²⁴ V hospodářském zákoníku není opomenuto ani spoluvlastnictví. Konkrétně je obsaženo v § 12. *Věc může náležet společně státu a družstevním nebo jiným socialistickým organizacím, anebo společně několika družstevním nebo jiným socialistickým organizacím (spoluvlastnictví). Spoluvlastníci se podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví podle svých podílů. V pochybnostech se má za to, že podíly všech spoluvlastníků jsou stejné. Užívání společné věci a nakládání s ní se řídí dohodou spoluvlastníků. K převodu spoluvlastnického podílu je třeba souhlasu všech spoluvlastníků.*²⁵

Část desátá, hlava první hospodářského zákoníku se zmiňuje mimo jiné o převodech vlastnictví mezi socialistickými organizacemi. To bylo hlavním předmětem úpravy - hospodářské vztahy mezi socialistickými organizacemi.

^{23, 24, 25} Hospodářský zákoník: úplné znění po novelizaci zákonem č. 103/1990 Sb. s komentářem, § 8, § 11, § 12

3. 1. 5. 2. Vlastnictví

Dalo by se říci, že základem každé demokratické společnosti je právní ochrana vlastnictví. Jak je ale známo, za dob komunismu tomu tak nebylo a režim útočil na vlastnictví soukromé. V této době vznikly tři druhy vlastnictví lišící se právě rozsahem ochrany. Hovoříme o soukromém vlastnictví, osobním vlastnictví a socialistickém společenském vlastnictví. Soukromé se týkalo jednotlivců a nesocialistických organizací (např. církve). Osobní se rovněž týkalo jednotlivců a bylo omezeno jak kvalitativně, tak kvantitativně. Naopak zde ale byla zaručená ochrana. Socialistické společenské vlastnictví se skládalo ze čtyř forem – státní vlastnictví, družstevní vlastnictví, vlastnictví společenských organizací a vlastnictví jiných socialistických organizací. Jedním z mnoha úkolů v roce 1989 bylo právě sjednocení vlastnictví, aby to bylo stejné pro všechny vlastníky.

3. 2. Pojem

*Obchodní právo, ať je řadíme do systému subjektivního, objektivního či smíšeného, můžeme vymezit jako soubor právních norem, které upravují majetkoprávní postavení podnikatelů a vztahy vznikající mezi nimi v souvislosti s jejich podnikatelskou činností.*²⁶ Řadíme ho do soukromého práva vyznačující se velkou smluvní volností, která vyplývá z používání dispozitivních norem a rovného postavení právních subjektů. Kromě úpravy postavení podnikatelů vymezuje obchodní právo i obchodní závazkové vztahy a jiné vztahy související s podnikáním (úprava hospodářské soutěže, důsledky nekalé soutěže).

Hlavním vnitřním pramenem (kromě Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod) je obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb. a zákoník občanský. Obchodní zákoník se považuje za normu speciální – Lex specialis, oproti tomu zákoník občanský se považuje za normu základní – Lex generalis. Mimo právních předpisů jsou také pramenem práva obchodní zvyklosti. Jestliže se na jejich užití účastníci ve smlouvě dohodnou, pak mají přednost před dispozitivními ustanoveními obchodního zákoníku.

²⁶ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 17. ISBN 978-80-7380-322-3.

V první řadě se vztahy řídí obchodním zákoníkem, ale pokud obchodní zákoník nějakou úpravu neobsahuje nebo obsahuje pouze zvláštnosti či doplnění, použije se občanský zákoník nebo současně oba zákoníky. Z hlediska užití obou zákoníků rozlišujeme několik právních vztahů. U relativních obchodů se právní vztah řídí obchodním zákoníkem, i když je taková úprava i v zákoníku občanském (kupní smlouva). Nebo se právní vztah řídí zákoníky oběma, pokud by v obchodním byly jen výjimky. Přednost obchodního zákoníku platí pro závazkové vztahy mezi podnikateli, pokud se týkají jejich podnikatelské činnosti a pro závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při zajišťování veřejných potřeb. Absolutní obchody se řídí výhradně obchodním zákoníkem, protože občanský takovou právní úpravu nemá. Paragraf 261, odst. 3 obsahuje úplný výčet absolutních obchodů (smlouva o úvěru). U fakultativních obchodů se vztahy řídí obchodním zákoníkem, protože se na tom tak účastníci písemně dohodli (kupní smlouva, smlouva o dílo). Naopak absolutní obchody se řídí výlučně občanským zákoníkem, protože obchodní takovou úpravu nemá (nájemní smlouva, pojišťovací smlouva).

V následujícím textu přiblížím základní pojmy obchodního práva – podnikání, podnikatel, obchodní rejstřík, podnik. *Podnikání se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*²⁷ Jestliže jakýkoliv výše uvedený znak chybí, nedá se hovořit o podnikání. *Podnikatelem podle tohoto zákona je: a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku, b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsaná do evidence podle zvláštního předpisu.*²⁸

Obchodní rejstřík lze chápat jako evidenci podnikatelů. Zapisují se do něj zákonem stanovené údaje a vede se elektronicky. Jelikož je veřejný, každý do něj na internetu může nahlédnout a zjistit si potřebné informace. Více je obsaženo v Hlavě III. obchodního zákoníku.

²⁷ Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb., § 2 odst. 1

²⁸ Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb., § 2 odst. 2

Pojem podnik vysvětluje § 5 odst. 1 ObchZ následovně. *Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.*²⁹

3. 3. Obchodní závazkové vztahy

Závazkové vztahy jsou takové, ve kterých má věřitel právo na pohledávku (určité plnění) od dlužníka. Ten je povinen dluh splnit a věřitelovo právo uspokojit. Mezi charakteristické rysy právních vztahů zahrnujeme a) individuálně určený počet subjektů (minimálně dva – věřitel a dlužník), b) relativní povahu závazkového vztahu - obsahem jsou práva a povinnosti – povinnost něco dát (dare), konat (facere), něčeho se zdržet (omittere), něco strpět (pati), c) vzájemnost práv a povinností (právo jednoho odpovídá povinnosti druhému), d) majetkový charakter (předmět závazku musí mít majetkovou povahu – lze ho ocenit).

Jak již bylo výše uvedeno, obchodní závazkové vztahy lze dělit na relativní obchody a obchody absolutní. *Za obchodní závazkové vztahy můžeme označit ty závazkové vztahy, které upravuje obchodní zákoník v části třetí (§ 261 až § 755 ObchZ) a které jsou definovány v § 261 ObchZ. Obchodní zákoník mezi ně zahrnuje jednak ty závazkové vztahy, pro něž je určující povaha subjektů těchto závazků, tzv. relativní obchody, jednak ty, které jsou určovány předmětem závazkového vztahu, tzv. absolutní obchody.*³⁰

3. 3. 1. Vznik

Závazky vznikají právními úkony (ze smluv), soudním rozhodnutím, protiprávními úkony (nedovolené jednání) nebo jiným zákonným způsobem. Nejčastěji vznikají ze smlouvy.

²⁹ Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb., § 5

³⁰ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 196. ISBN 978-80-7380-322-3.

V podstatě se dá říci, že je smlouva projev vůle uzavírajících osob. Předmětem může být převod věcí z jedné strany na druhou, provedení činnosti jednou stranou pro tu druhou, nebo poskytnutí jiného plnění. *Obecná právní úprava postupu uzavírání smluv je upravena v občanském zákoníku (§ 43 a násl. ObčZ). Obchodní zákoník upravuje pouze doplňky specifické pro podnikatelské vztahy (§ 269 a násl. ObchZ).*³¹ Jelikož jsem se postupem uzavírání smluv věnovala již výše u občanského práva, následující text bude pouze malé shrnutí pro připomenutí.

Poněvadž je smlouva dvoustranný právní úkon, je třeba, aby jedna ze stran udělala straně druhé určitý návrh. Druhá strana poté tuto nabídku (objednávku) akceptuje. Čas pro přijetí, neboli akceptační lhůta není zákonem stanovená, proto by měla být vymezena v návrhu. Pokud v něm není, měla by druhá strana svoje přijetí návrhu vyslovit v době přiměřené, s ohledem na povahu smlouvy. Navrhovatel může svůj návrh i zrušit a to tak, že jeho projev o zrušení přijde druhé straně dříve než samotný návrh, nebo alespoň současně s ním. Později lze návrh zrušit do doby, než druhá strana návrh přijme. Pokud není návrh zrušen a druhou stranou včas přijat, vzniká smlouva. *Vyjádření souhlasu s návrhem smlouvy může být výslovné nebo může být souhlas vyjádřen podle § 275 odst. 4 ObchZ provedením určitého úkonu (např. odesláním zboží, zaplacením ceny). Takový úkon však musí být učiněn před uplynutím lhůty pro přijetí návrhu.*³²

Jak tomu bylo i u občanského práva, ani pro obchodní smlouvy není stanovena písemná forma. Smlouvu tedy lze uzavřít i ústně. Písemnou formu musí mít tehdy, stanoví-li to zákon (smlouva o uzavření budoucí smlouvy) a pokud o to má zájem jedna ze smluvních stran.

Kromě návrhu, který je určen konkrétní osobě, existuje i veřejný návrh na uzavření smlouvy. Tento návrh nesměřuje k jedné osobě, nemá svého konkrétního adresáta. Hovoříme o něm jako o veřejném návrhu pouze pokud obsahuje potřebné náležitosti dle § 276 odst. 1 ObchZ.

³¹ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 202. ISBN 978-80-7380-322-3.

³² ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 203. ISBN 978-80-7380-322-3.

Na základě veřejného návrhu je smlouva uzavřena s osobou, která v souladu s obsahem veřejného návrhu a ve lhůtě v něm stanovené, jinak ve lhůtě přiměřené, nejdříve navrhovateli oznámí, že návrh přijímá, a navrhovatel jí uzavření smlouvy potvrdí (§ 278 ObchZ). Navrhovatel tak nemá možnost volit mezi příjemci návrhu s výjimkou situace, že více akceptantů přijalo návrh jako první, tedy ve stejnou dobu.³³

3. 3. 2. Změna

Obchodní závazkové vztahy se v průběhu trvání mohou změnit a to aniž by zanikly. Tyto změny se týkají především obsahu (rozsah práv a povinností) a subjektů (smluvní strany). Jako u mnohých ostatních záležitostí, ani změnu závazkových vztahů obchodní zákoník neupravuje. Úprava je obsažena v občanském zákoníku (§ 516 a násl. ObčZ). Pouze na základě dohody smluvních stran může dojít ke změně obsahu. Pro tuto změnu platí v podstatě to stejné, jako pro samotnou smlouvu. Jedna ze stran musí učinit návrh na změnu, který stranou druhou musí být přijat včas a řádně. U změn týkajících se subjektů existuje hned několik možností – postoupení pohledávky, převzetí závazku, přistoupení k závazku, poukázky.

Postoupení pohledávky (cese) je dohoda mezi věřitelem (postupitelem) a třetí osobou (postupníkem), na jejímž základě přechází na třetí osobu spolu s postoupenou pohledávkou i její příslušenství a všechna práva s ní spojená.³⁴ O postoupení pohledávky musí být dlužník informován, ale není potřeba jeho souhlasu. Forma této dohody musí být vždy písemná. Existuje ale i několik případů, kdy pohledávku nelze postoupit. Pohledávka, která zaniká nejpozději smrtí věřitele. Pohledávka, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Pohledávka, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí a v neposlední řadě pohledávka, jejíž postoupení by znamenalo rozpor s dohodou mezi věřitelem a dlužníkem.

³³ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 205. ISBN 978-80-7380-322-3.

³⁴ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 215-216. ISBN 978-80-7380-322-3.

Jak již z názvu vyplývá, dohoda o převzetí dluhu vzniká mezi dlužníkem a třetí osobou. Třetí osoba přijímá dluh a nastupuje ve vztahu na dlužníkovu místo (intercese privativní). Aby to tak dlužník s třetí osobou mohly učinit, je potřeba souhlas věřitele. Ten ho udělí původnímu dlužníkovi, nebo dlužníkovi novému (třetí osobě). Dohoda musí být ze zákona písemná, ale souhlas věřitele může být i ústní. Obsah se změnou dlužníka nemění.

Naopak při přistoupení k závazku se jedná o dohodu mezi věřitelem a třetí osobou. Třetí osoba se zavazuje stát se dlužníkem vedle dlužníka původního (intercese kumulativní). Nedojde ke změně dlužníka, ale počet dlužníků se zvýší. Souhlas prvního (původního) dlužníka není v tomto případě třeba. Dohoda mezi dalším dlužníkem a věřitelem musí být opět písemná a obsah závazku se ani v tomto případě nemění. Třetí osoba může do tohoto vztahu vstoupit i na základě dohody s dlužníkem. V takovém případě ale nevzniká věřiteli přímé právo vůči kterémukoli z dlužníků.

Poukázka představuje trojstranný právní vztah, na základě kterého opravňuje osoba, která poukázku vydala (poukazatel), poukazníka, aby přijal plnění od poukázaného (např. banky).³⁵ Přímý nárok vznikne pouze přijetím poukázky. Do té doby lze poukázku ještě odvolat.

3. 3. 3. Zajištění

Jak již bylo řečeno výše, obsahem závazkového vztahu je vždy povinnost. Povinnost dlužníka (zavázaného) splnit věřiteli (oprávněnému) dluh. Věřitel, jak samo vyplývá z názvu, pouze věří, že dlužník svůj závazek splní a jeho pohledávka bude uspokojena. Proto existuje několik způsobů zajištění obchodních závazkových vztahů, které posilují právní postavení věřitele. Rozdělujeme je na věcněprávní zajišťovací prostředky (zástavní právo, zastavení obchodního podílu, zástavní právo k cenným papírům, zástavní právo k finančnímu nástroji a peněžním prostředkům, podzástavní právo, zadržovací právo) a obligační zajišťovací prostředky (smluvní pokuta, ručení, dohoda o srážkách ze mzdy, zajišťovací převod práva, zajišťovací postoupení pohledávky, bankovní záruka, uznání závazku, jistota). Pro představu o zajištění v následujícím textu rozeberu více do detailů zástavní právo a smluvní pokutu.

³⁵ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 217. ISBN 978-80-7380-322-3.

Zástavní právo je snad nejvíce používaný zajišťovací prostředek. Obchodní zákoník ho neupravuje, poukazuje na zákoník občanský, konkrétně v § 152 až § 172 ObčZ. Jestliže dluh nebude včas a řádně splněn, přistoupí se k dalšímu kroku, a to zajištění pohledávky ze zpeněžení zástavy. Věřitel prodá věc, kterou má od dlužníka v zástavě a z peněz, které obdržel, uspokojí svoji pohledávku. Předmětem zástavy může být věc movitá i nemovitá, podnik, pohledávka, byt, nebytový prostor, obchodní podíl, cenný papír, předmět průmyslového vlastnictví. Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství, přírůstky a neoddělené plody zástavy. Ke vzniku zástavního práva je potřeba písemná zástavní smlouva mezi věřitelem a dlužníkem nebo rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví. Dále může vzniknout rozhodnutím soudu nebo ze zákona. Zastavit cizí movitou věc lze pouze se souhlasem vlastníka věci (dlužníka). Nelze tedy přijít k dlužníkovi a vzít si např. jeho televizi. To by bylo považováno za krádež, i když on dluží vám. *Zástavní věřitel, který převzal zástavu, je oprávněn držet ji po celou dobu trvání zástavního práva a je povinen se o ni starat s péčí řádného hospodáře. Má právo na úhradu účelně vynaložených nákladů spojených s jejím opatrováním, a to vůči zástavnímu dlužníku. Zástavní věřitel však nesmí zástavu užívat ani ponechat si její přírůstky, plody a užitky, pokud se na tom se zástavcem nedohodl. Dojde-li během doby, v níž má zástavní věřitel věc u sebe, k jejímu poškození nebo jiné újmě, odpovídá zástavní věřitel za škodu.*³⁶

Smluvní pokutu upravuje ustanovení § 544 až § 545 ObčZ a § 300 až § 302 ObchZ. Jedná se o sankci sjednanou mezi smluvními stranami pro případ porušení povinností. Její konkrétní výši si stanoví smluvní strany sami, popřípadě si stanoví způsob jejího určení. Smluvní pokuta musí být zaplacena i tehdy, nevznikne-li žádná škoda i v případě, že povinnost byla později splněna. Dojde-li k odstoupení od smlouvy, nemá to vliv na nárok na zaplacení smluvní pokuty.

³⁶ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 220-221. ISBN 978-80-7380-322-3.

3. 3. 4. Zánik

Obchodně závazkové vztahy zanikají ze zákona, ze smlouvy uzavřené smluvními stranami nebo z rozhodnutí příslušného orgánu (např. soudu). Převážně je zánik upraven v občanském zákoníku, konkrétně § 559 až § 587 a malá zmínka je i v obchodním zákoníku a to v § 324 až § 364 a § 292 odst. 5. Optimálním způsobem zániku závazku je jeho splnění, řádným a včasným. Zákon připouští i splnění opožděné, pokud věřitel neodstoupil od smlouvy.

Pod řádným plněním si můžeme představit např. určené či sjednané místo. Nepeněžité závazky se plní v místě sídla dlužníka, peněžité naopak v sídle věřitele. Odstoupení od smlouvy je další způsob zániku závazku. Rozeznáváme odstoupení od smlouvy kvůli porušení smluvních povinností a odstoupení nezapříčiněné porušením povinností druhou stranou.

3. 4. Obchodní smlouvy

Obchodními smlouvami rozumíme smlouvy uzavírané podnikateli týkajících se jejich podnikatelské činnosti. Lze do nich zahrnout smlouvy upravené v hlavě II. třetí části obchodního zákoníku, smlouvy upravené v občanském zákoníku (kromě smlouvy darovací, smlouvy o ubytování, smlouvy o přepravě osob, smlouvy cestovní) a smlouvu pojistnou, která se řídí zvláštním zákonem – zákon č. 37/2004 Sb. Do obchodních smluv řadíme i smlouvy nepojmenované (inominátní), jejichž uzavírání vyplývá ze smluvní volnosti stran, tak i z ustanovení § 269 odst. 2 ObchZ.

3. 4. 1. Kupní smlouva

Úpravu kupní smlouvy nalezneme v obchodním zákoníku v § 409 až § 470 ObchZ. Jak již bylo uvedeno výše, u občanského práva, má dispozitivní povahu, proto umožňuje smluvním stranám velké přizpůsobení jejich ujednání.

Předmětem smlouvy je věc movitá, označována za zboží. Není vyloučeno, aby předmětem bylo i zboží, které ještě neexistuje, teprve se bude vyrábět. Pak ale musíme rozlišovat kupní smlouvu od smlouvy o dílo. O kupní smlouvu jde tehdy, dodává-li věci potřebné k vyrobění (materiál) zboží výrobce (zhotovitel) a pokud závazek dodání zboží zahrnuje i jeho montáž. V opačném případě, dodává-li materiál kupující (objednatel),

jde o smlouvu o dílo a to i v případě, spočívá-li převážná část závazku ve vykonání činnosti (instruktáž apod.).

Úpravu kupní smlouvy dle obchodního zákoníku lze aplikovat i na prodej cenných papírů. U prodeje nemovitostí se naopak aplikuje zákoník občanský, i v případě sjednávání prodeje mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti.

Kupní smlouvou se prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu zboží, to znamená movité věci určené jednotlivě nebo alespoň co do množství a druhu, a umožnit mu, aby k němu nabytí vlastnického práva, a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu. K podstatným částem kupní smlouvy podle zákona patří:

- a) určení smluvních stran – prodávající – kupující,*
- b) určení prodávaného zboží, a to buď jednotlivě, nebo alespoň co do druhu a množství,*
- c) určení kupní ceny nebo způsobu, jakým bude dodatečně určena,*
- d) závazek prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět koupě,*
- e) závazek prodávajícího umožnit kupujícímu nabytí vlastnického práva ke zboží,*
- f) závazek kupujícího zaplatit kupní cenu.³⁷*

I když je cena výše uvedená jako podstatná náležitost kupní smlouvy, nemusí tomu tak být. Jestliže smluvní strany projeví zájem uzavřít smlouvu i bez kupní ceny, vzhledem k jejímu dispozitivnímu charakteru, je to možné. V tomto případě se kupní cena stanoví dle ceny stejného či podobného zboží v době uzavření smlouvy. Dalším nepodstatným prvkem kupní smlouvy je kvalita zboží. Podle zákona nemusí být určena. Samy smluvní strany si ji mohou dohodnout např. stanovením jakostních norem, kterým má zboží odpovídat. K dalším náležitostem, které si smluvní strany mohou dohodnout, patří doba plnění, délka záruky, způsob předání, způsob placení kupní ceny apod.

3. 4. 1. 1. Práva a povinnosti kupních stran

Již výše jsem několikrát uváděla, že hlavní povinností prodávajícího je odevzdat kupujícímu zboží, řádně a včas. Pouze za této podmínky dochází ke splnění závazku prodávajícího.

³⁷ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 267. ISBN 978-80-7380-322-3.

Za řádné dodání se považuje dodání ve smlouvou či zákonem určeném druhu, množství, provedení, balení a jakosti, tak i jeho dodání na stanovené místo. Za včasné dodání zboží považujeme dodání v průběhu lhůty, která je k dodání ve smlouvě určena. Další povinností prodávajícího je odevzdat kupujícímu všechny doklady, které se vztahují k předmětu koupě (např. technická dokumentace, kontrolní osvědčení).

Základním účelem kupní smlouvy je pochopitelně přechod vlastnického práva z prodávajícího na kupujícího. Prodávající je tedy povinen umožnit kupujícímu nabytí subjektivního vlastnického práva (právo věc držet, užívat a nakládat s ní). Kupující vlastnictví nabývá převzetím věci (zboží) na základě smlouvy a především v souladu se smlouvou či zákonem. K dodání zboží dochází v okamžiku, kdy prodávající splnil svůj závazek. Nabytí vlastnického práva lze i před předáním zboží a to na základě dohody mezi smluvními stranami a pouze u zboží dostatečně označené (individualizované). *Vzhledem ke kogentní povaze § 444 ObchZ se od podmínky individualizace zboží nemohou strany odchýlit nebo ji vyloučit.*³⁸ Podle zákona lze takto nabytí vlastnictví i u zboží přepravovaného. K tomuto zboží získá kupující vlastnické právo v okamžiku předání náložního listu. Vlastnictví lze nabytí i po předání zboží. Tento způsob si ale smluvní strany musí výslovně sjednat. Dohoda musí být písemná, jinak je ze zákona neplatná. Obchodní zákoník dále upravuje i nabytí vlastnického práva od „nevlastníka“. Kupující nabývá vlastnictví i tehdy, kupuje-li zboží od osoby, která není vlastníkem tohoto zboží. Výjimkou je, když kupující ví, že prodávající není vlastníkem zboží a tudíž nemá právo ji prodat. Skutečnost, zda byl kupující v dobré víře či nikoliv, by musela prokazovat třetí osoba, které se přechod vlastnického práva dotkl.

Prodávající je dále povinen předcházet vzniku škody a to jestliže je kupující v prodlení s převzetím zboží, popřípadě s placením kupní ceny. Prodávající pak musí zboží uchovávat, aby nedošlo k jeho poškození, a tím právě předejde případné škodě.

Hlavní povinností kupujícího je zaplatit stanovenou kupní cenu. Pouze v případě, nemá-li kupující možnost prohlédnout dodané zboží, není povinen zaplatit kupní cenu. Prodávající je oprávněn vázat dodání zboží na zaplacení kupní ceny. Dnes již ve většině případů funguje vztah „zaplat – dodám“. Málokdy se setkáme, že je zboží posíláno např. dobírkou.

³⁸ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 268. ISBN 978-80-7380-322-3.

Včasné a řádně dodané zboží je kupující povinen převzít, zda-li ze smlouvy nevyplývá, že převzetí může odmítnout. Po převzetí je povinen toto zboží prohlédnout, a to co nejdříve. Bude-li to odkládat a včas nezjistí vady, hrozí oslabení uplatnění nároků z odpovědnosti za vady.

3. 4. 1. 2. Odpovědnost smluvních stran za porušení kupní smlouvy

3. 4. 1. 2. 1. Odpovědnost za prodlení

Odpovědnost za prodlení vzniká nejčastěji v souvislosti s nedodržením dodací lhůty, jak určené pro dodání zboží, tak pro předání dokladů, a s pozdním placením kupní ceny.³⁹ Výše v textu jsme si uvedli, že je prodávající povinen dodat zboží, popřípadě doklady s ním související, ve sjednané nebo přiměřené lhůtě. Neučiní-li tak, má kupující právo odstoupit od smlouvy, má právo na náhradu škody nebo na zaplacení smluvní pokuty, byla-li ve smlouvě sjednána.

Dostane-li se naopak do prodlení s platbou kupující, ze zákona má prodávající právo na úrok z prodlení, na náhradu škody, a bylo-li sjednáno ve smlouvě, tak i na smluvní pokutu. Samozřejmě může prodávající odstoupit od smlouvy.

3. 4. 1. 2. 2. Odpovědnost za vady

Odpovědnost za vady má pochopitelně ten, kdo zboží dodává, tedy prodávající. Vzhledem k dispozitivní povaze lze odpovědnost prodávajícího vymezit i jinak, vyloučit ji zcela ale smluvní strany nemohou. Za vadné zboží se považuje takové, které neodpovídá smlouvě, popřípadě účelu jeho užití. V tomto případě rozeznáváme vady faktické a vady právní. Faktické vady si můžeme vysvětlit jako vady fyzické. Jedná se o vady množství (dodáno více či méně kusů), vady jakosti, provedení, vady obalu, tak i dodání jiného druhu zboží. *Právní vady má takové zboží, které je zatíženo právem třetí osoby bez souhlasu kupujícího. Nejčastěji se bude jednat o zatížení právy vyplývajícími z duševního vlastnictví, např. u zboží označovaného ochrannou známkou v rozporu s právy vlastníka této známky.⁴⁰*

^{39, 40} ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 269-270. ISBN 978-80-7380-322-3.

Odpovědnost za vady je objektivní odpovědnost, což znamená, že se jí může prodávající zprostit pouze tehdy, má-li zboží vady, o kterých kupující věděl (nákup použitého zboží) a má-li vady, které byly způsobeny kupujícím. Aby kupující mohl uplatnit nárok z odpovědnosti za vady, musí vady oznámit, reklamovat zboží. Forma reklamace není zákonem stanovena, ale měla by proběhnout bez zbytečného odkladu po zjištění vady. Není-li smluvními stranami dohodnuto jinak, tak skryté vady musí být oznámeny do dvou let od dodání a je-li dohodnuta záruka, je třeba vady oznámit v záruční době. Tyto lhůty jsou promlčecí – není-li oznámeno včas, vada se promlčí a soud nárok nepřizná. Vznikla-li dodáním vadného zboží škoda, má kupující právo uplatnit nárok na náhradu škody.

3. 4. 1. 2. 3. Odpovědnost za škodu

Na náhradu škody vzniklé v důsledku porušení povinností vyplývajících z kupní smlouvy prodávajícímu nebo kupujícímu se bude vztahovat obecná úprava odpovědnosti za škodu, včetně ustanovení o okolnostech vylučujících odpovědnost.⁴¹

3. 4. 1. 3. Zvláštní ujednání ke kupní smlouvě

Tato ujednání si mohou smluvní strany zahrnout do kupní smlouvy a tím ji doplnit – vzájemná práva a povinnosti. Jedná se o ujednání, která upravuje občanský zákoník – předkupní právo a právo zpětné koupě, tak i ujednání upravující obchodní zákoník – koupě na zkoušku, cenová doložka, měnová doložka, zákaz dalšího vývozu a ujednání o omezení prodeje. Samozřejmě dle dispozitivního charakteru si smluvní strany mohou dohodnout ještě i jiná ujednání. Platnost těchto ujednání je stejná s platností kupní smlouvy. Zanikají nejpozději uplynutím jednoho roku od uzavření smlouvy, jestliže je prodávající v této lhůtě neuplatní.

Jelikož jsme se právu předkupnímu a právu zpětné koupě věnovali již dříve v textu u občanského práva, následující odstavce se budou věnovat pouze ujednání dle obchodního zákoníku.

⁴¹ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 272. ISBN 978-80-7380-322-3.

3. 4. 1. 3. 1. Koupě na zkoušku

Jak již z názvu vyplývá, kupující ve stanovené zkušební lhůtě zboží vyzkouší a poté je schválí. Pokud si smluvní strany délku zkušební lhůty nestanoví samy, stanoví ji zákon a to v délce tří měsíců ode dne uzavření kupní smlouvy. Koupě na zkoušku upravuje obchodní zákoník a to konkrétně v § 471 a § 472 ObchZ.

3. 4. 1. 3. 2. Cenová doložka

Toto ujednání umožňuje dodatečnou úpravu ceny vzhledem ke změnám výrobních nákladů. Jedná se především o změny cen hlavních surovin (§ 473 až § 475 ObchZ). *Nedohodnou-li se strany jinak, posuzují se změny cen mezi dobou, kdy byla smlouva uzavřena, a dobou, kdy má prodávající zboží dodat, resp. dobou, kdy je dodal. Pokud by byl ale prodávající v prodlení s dodávkou, není rozhodné datum dodání, ale datum, kdy mělo být plněno.*⁴² Úprava ceny je samozřejmě vázána na její uplatnění prodávajícím, jelikož je to lhůta prekluzivní, což znamená, že v případě neuplatnění právo zaniká. Ani v tomto případě není stanovena forma ujednání.

3. 4. 1. 3. 3. Měnová doložka

Jde o takové ujednání, u kterých smluvené ceny vycházejí z kurzu měny. Vztah mezi zajišťovanou měnou, ve které má být závazek splněn a jinou měnou (zajišťovací). Pochopitelně pokud se poměr kurzů změní, zvýší či sníží, změní se i konečná cena. Okamžik pro posuzování změn je den uzavření smlouvy a den peněžitého plnění. Vychází se ze středního devizového kurzu platného ve státě dlužníka. Měnová doložka je upravena v § 744 ObchZ.

3. 4. 1. 3. 4. Zákaz dalšího vývozu

Zákazem dalšího vývozu, nebo-li reexportu, se kupující prodávajícímu zavazuje nevyvést zboží k podnikatelským účelům z dané oblasti. Není-li stanoveno jinak, za danou oblast se považuje ze zákona území státu, kam bylo zboží kupujícímu odesláno.

⁴² ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 274. ISBN 978-80-7380-322-3.

Jestliže prodávající neuplatní tento nárok, ujednání zaniká uplynutím jednoho roku od uzavření kupní smlouvy. Oproti předchozím ujednáním, je pro toto stanovena ze zákona písemná forma. Více je obsaženo v § 739 až § 741 ObchZ.

3. 4. 1. 3. 5. Ujednání o omezení prodeje

Na základě ujednání o omezení prodeje (§ 742 a § 743 ObchZ) se prodávající zavazuje, že nebude prodávat určité zboží určenému okruhu zákazníku nebo do určitého státu anebo že bude toto zboží prodávat jen v omezené míře nebo za podmínek stanovených v ujednání.⁴³ I v tomto případě musí mít ujednání písemnou formu. Zaniká buď porušením smlouvy kupujícím, nebo uplynutím dvouleté lhůty od dodání zboží.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V této části mé práce se budu věnovat nabytí vlastnictví smlouvou, konkrétně kupní, a to z praktického hlediska. V textu výše jsem popsala teoreticky, jak to vlastně funguje, ale pro správné pochopení a lepší představivost je zapotřebí teorii aplikovat do praxe. Tato příležitost se mi naskytla koncem měsíce června letošního roku, kdy se moji rodiče rozhodli koupit motocykl, a já byla u celého procesu přítomna. V následujícím textu rozeberu krok za krokem tátovo nabytí vlastnictví k motocyklu.

Předmět koupě byl tedy motocykl, což je majetek hmotný (prostorově vymezený a lidskými smysly poznatelný) movitý (dá se s ním hýbat). Rozhodli jsme se pro nabytí odvozené – derivativní, kdy je vlastnické právo k věci převáděno, resp. přechází na nového vlastníka od předchozího vlastníka. Zjednodušeně to znamená, že jsme hledali motocykl již používaný, bazarový a ne nový z autorizované prodejny. Sami jsme žádnou poptávku nevytvářeli, ale hledali nabízející inzeráty (návrhy smlouvy) na internetu. V takovém případě se jedná o návrh veřejný, který nesměřuje ke konkrétní osobě, ale k široké škále potenciálních kupců. Tento proces trvá překvapivě velice dlouho, jelikož má člověk určitou představu o tom, jak by měl předmět koupě vypadat, jaké by měl mít funkce a vlastnosti a velmi těžko se to slučuje s nalezenými inzeráty.

Po nalezení několika inzerátů, které odpovídaly našim daným požadavkům, došlo ke spojení s prodávajícími, telefonicky i prostřednictvím e-mailu.

⁴³ ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. Strana 275. ISBN 978-80-7380-322-3.

Bylo zapotřebí domluvit si schůzku, abychom si motocykl mohli prohlédnout. Při koupi takového majetku je nezbytné si ho prohlédnout, protože na internet dnes může dát každý cokoliv, aniž by to byla pravda. Bez toho by to bylo jako kupovat zajíce v pytli. Po získání doplňujících informací jsme se rozhodli vydat do Dobřichovic u Prahy se na motocykl podívat, a pokud by nám vyhovoval, přijat návrh smlouvy a motocykl koupit.

Následující obrázek zobrazuje internetové stránky s podobným inzerátem, na který jsme odpovídali i my. V horní části obrázku (Detail inzerátu) prodávající popisuje stav motocyklu, vyjmenovává doplňky, které jsou součástí prodeje, uvádí cenu. Uprostřed jsou zobrazeny fotografie motocyklu (Fotogalerie) a ve spodní části obrázku stručně udává kontakt a doplňující informace (Informace o inzerátu).

[Motobazar](#) > [Motocykly](#) > [Honda](#) > [XL 700V Transalp](#)

Honda XL 700V Transalp

Inzerát přidán: 11.11.2012

Koupeno v ČR motorka má pravidelný servis Honda (vše v servisní knížce), kompletní dokumentaci, 2x klíče, padací rámy SW motech, vysoký cestovní štít (+ standardní), zadní plotna SW motech, zvýšení řídítek – nástavce, zásuvka 12V, hlavní stojan, nosič bočních kufrů Trax, sklopné stupačky, botka, nožní brzda SW motech, kryty rukou, hliníkový kryt motoru, atd....vše originál SW. Nikdy nehavarovaná, perfektní stav, nevím o žádné závadě. S 3-mi kufrů Trax 114000 Kč.

Fotogalerie

Informace o inzerátu

Cena:	99 000 Kč	Vložit do schránky
Typ:	Prodej	Tisknout inzerát
Město:	Ostrava - Výškovice	Nahlásit závadný, duplicitní inzerát
Telefon:	725650296	Další inzeráty uživatele (1)
Vyrobeno:	2009	Detail uživatele
Najeto:	38000 Km	+ 0 online odpovědí
Servisní kniha:	ano	746 zhlédnutí
Výkon:	44 kW	Režim inzerátu bezplatná inzerce
Objem:	680 cm ³	Sdílet inzerát
Původ:	ČR	
TP:	Ano	
Stav:	Nebouraná	

1 - Inzerát

Po přijetí do Dobřichovic jsme motocykl pořádně prohlédli a vyzkoušeli jeho funkčnost. Neukáže-li prodávající kupujícímu předmět koupě před uzavřením kupní smlouvy, může to být důvodem odstoupení kupujícího od smlouvy. Toto se nám naštěstí vyhnulo, jelikož uzavřít smlouvu, aniž bychom věc viděli a vyzkoušeli, jsme neměli v úmyslu. S prodávajícím se dalo vyjednávat, a tak při stanovování ceny

motocyklu ještě slevil z původní ceny, a tak nic nebránilo tomu, abychom se na koupi domluvili.

Smluvní strany, tedy jednatel bazaru z Dobřichovic a můj otec, se dohodly, že kupní smlouva bude mít písemnou formu. Prodávající vypracoval kupní smlouvu ve dvou výtiscích. Jeden výtisk si vždy ponechává prodávající, druhý kupující. V dnešní době to není už tak složité, jako dříve. Není zapotřebí služeb právníků, kteří by smlouvu vypracovali. Vzory smluv se dají najít na internetu, popřípadě přímo z něho stáhnout. Stačí pak smlouvu pouze poupravit, doplnit své údaje a smlouva je hotová.

V následujícím textu se budu detailněji přímo věnovat naší kupní smlouvě. Názorně na smlouvě zobrazím podstatné, obvyklé a nahodilé náležitosti.

Smlouva o koupi motocyklu z komisního prodeje

Tovární značka: Honda XL700V Transalp
Číslo podvozku: VTMRD13A08E004092
SPZ: 6S9819

a) PŘEDMĚT KOUPE

Kupující:
Jméno a příjmení: Libor Kříž
Adresa: Sluneční Údolí 275, Březová nad Svitavou, okr. Svitavy
Telefon: 608 955 642, email: kriz.brezova@seznam.cz
RČ: [REDAKCE]

b) SMLUVNÍ STRANA - KUPUJÍCÍ

Zprostředkovatel:

Racing team H.J.M. s.r.o.
Pražská 453, 252 29 Lety
IČO: 26503913, DIČ: CZ26503913
tel.: 603 258 476

c) SMLUVNÍ STRANA - PRODÁVAJÍCÍ

Kupní cena motocyklu: 106.000,- Kč

d) KUPNÍ CENA

Kupující byl seznámen s technickým stavem kupovaného motocyklu a nenašel žádné závady, které by bránily koupi tohoto motocyklu. Bližší určení prodáváného motocyklu a informace o jeho provozu jsou uvedeny v servisní knížce, která je nedílnou součástí této smlouvy. Prodávající (Tomáš Mašek RČ: [REDAKCE]) prohlašuje, že na motocykl není uvaleno zástavní právo a není jakkoli omezeno právo prodávajícího s motocyklem disponovat. Kupující tento motocykl převzal v Letech při podpisu této smlouvy, což obě smluvní strany podpisem této smlouvy potvrzují. Kupující zaplatil za motocykl Kč 106.000,- v hotovosti při podpisu této smlouvy. Zprostředkovatel stvrzuje podpisem této smlouvy, že hotovost převzal. Do 14 dnů bude motocykl odhlášen na nového majitele a TP bude zaslán poštou do místa bydliště, nebude-li dohodnuto jinak.

OBVYKLÉ NÁLEŽITOSTI

V Letech dne: 29.6. 2012

Zprostředkovatel:

Racing team H.J.M. s.r.o.
Pražská 453, 252 29 Lety
IČO: 26503913, DIČ: CZ26503913
tel.: 603 258 476

STVRZUJÍCÍ PODPISY

Kupující:

Výše uvedená kupní smlouva je graficky upravena, aby se v ní dalo lépe orientovat. Podstatné náležitosti jsou vymezeny červenými rámečky. Bez těchto náležitostí by byla kupní smlouva neplatná, vždy musí být ve smlouvě bezchybně uvedeny.

a) PŘEDMĚT KOUPE

- a. předmětem koupě je motocykl tovární značky Honda XL700V Transalp, který je blíže specifikován a určen číslem podvozku
- b. dalo by se říci, že číslo podvozku je u motocyklu obdobné rodnému číslu u lidí, nelze změnit a tím pádem je motocykl snadno identifikovatelný

b) SMLUVNÍ STRANA – KUPUJÍCÍ

- a. jméno a příjmení osoby, která motocykl kupuje
- b. jeho adresa, popřípadě telefon a e-mail
- c. další součástí je rodné číslo, které jsem ale na žádost figurujících osob ve smlouvě začernila – stačí ale datum narození, není důvod, aby součástí smlouvy bylo rodné číslo

c) SMLUVNÍ STRANA – PRODÁVAJÍCÍ

- a. skutečným vlastníkem a zároveň prodávajícím motocyklu je Tomáš Mašek, který je ale uveden pouze v odstavci s obvyklými náležitostmi
- b. jako prodávající zde vystupuje zprostředkovatel Racing team H. J. M., s. r. o., který dostal od vlastníka motocyklu plnou moc na prodej tohoto motocyklu
- c. na razítku jsou uvedeny důležité údaje o společnosti, jako je adresa, IČO a DIČ

d) KUPNÍ CENA

- a. v této smlouvě je kupní cena stanovena rovnou, vyčíslením částky v korunách

Obvyklé náležitosti jsou vymezeny modrým rámečkem. Hned v první části se uvádí, že byl kupující seznámen s technickým stavem motocyklu. Znamená to, že mu

prodávající umožnil si stroj prohlédnout, vyzkoušet a nezatajil mu žádnou skrytou vadu, o které by věděl, a ta by případně bránila koupi motocyklu.

Druhý odstavec se zmiňuje o příloze ke kupní smlouvě a to konkrétně v tomto případě o záruční a servisní knížce. Tato knížka obsahuje bližší určení motocyklu a veškeré informace o jeho provozu, opravách apod. Slouží i jako záruční knížka, do které se vpisují záznamy o případných reklamacích motocyklu. Pouze ale při koupě nové motorky, u prvního majitele. V našem případě žádná záruka poskytnuta nebyla, přesto jak je ve smlouvě uvedeno, servisní knížka je nedílnou součástí této kupní smlouvy. Následující obrázek zobrazuje první stránku servisní knížky a obrázek pod ním záznamy o údržbě motocyklu.

3 - Záruční a servisní knížka

ÚDRŽBA	
6.000 km inspekční prohlídka	12.000 km inspekční prohlídka
Provedena kým (Razítko servisu) HONDA Racing team H.J.M. s.r.o. Pražská 453, Lety tel: 257 711 177, 003 258 476	Provedena kým (Razítko servisu) HONDA Racing team H.J.M. s.r.o. Pražská 453, Lety tel: 257 711 177, 003 258 476
Datum 10/11/2008	Datum 22/6/2009
km 6042	km 12500
Podpis	Podpis

Údaje o provedené údržbě najdete v rozvrhu údržby uživatelské příručky.

24

4 - Údržba

ÚDRŽBA	
18.000 km inspekční prohlídka	24.000 km inspekční prohlídka
Provedena kým (Razítko servisu) HONDA Racing team H.J.M. s.r.o. Pražská 453, Lety tel: 257 711 177, 003 258 476	Provedena kým (Razítko servisu) HONDA Racing team H.J.M. s.r.o. Pražská 453, Lety tel: 257 711 177, 003 258 476
Datum 08/9/2009	Datum 22/6/2010
km 18200	km 23500
Podpis	Podpis

Údaje o provedené údržbě najdete v rozvrhu údržby uživatelské příručky.

25

Ve třetím odstavci je zmínka o zástavním právu. Zástavní právo jsem vysvětlovala již v teoretické části mé práce, ale pro připomenutí jen zmíním, že motocykl nesloužil k zajištění nějaké pohledávky pro případ, že nebude dlužníkem (prodávajícím) včas a řádně splněna. V opačném případě by se mohlo stát, že by k nám přišel věřitel a motocykl si odvezl, protože by sloužil jako zástava. A je logické, že nikdo by takovou věc nekoupil.

Čtvrtý odstavec vymezuje místo dodání. Motocykl byl převzat ihned při podpisu smlouvy, takže zde není uvedeno žádné datum jako termín dodání.

Poslední odstavec uvádí termín platby, která byla taktéž provedena při podpisu smlouvy. Dále uvádí příslib zprostředkovatele o odhlášení motocyklu na nového majitele a zaslání technického průkazu poštou kupujícímu.

Závěrečnou součástí kupní smlouvy a neméně důležitou jsou podpisy smluvních stran, které svým podpisem stvrzují vše, co je v kupní smlouvě uvedeno.

Po podepsání kupní smlouvy, zaplacení kupní ceny a převzetí motocyklu nabyt můj otec vlastnictví k motocyklu. Tímto to ale vůbec nekončí. Náš právní systém je nastaven tak, že je potřeba udělat ještě několik kroků, aby byl otec v technickém průkaze vozidla uveden jako majitel vozidla.

První krok udělá bývalý majitel, který musí motocykl odhlásit ze svého okresu a do polopřevodu v technickém průkaze nechat zapsat nového majitele. Polopřevod znamená, že je vozidlo převedeno – odhlášeno na koho, kam.

Poté je potřeba ze všeho nejdříve udělat evidenční kontrolu, kterou za poplatek udělá Stanice technické kontroly (STK). Bez této kontroly by nebylo možného druhého kroku a to nechat si motocykl pojistit. Povinné ručení je ze zákona nutností. Jelikož je motocykl z jiného okresu, pojistka musí být udělaná na původní státní poznávací značku (SPZ).

Jak tomu bylo i u dřívějších kroků, ani nyní by bez pojistky nemohlo dojít k přepisu vozidla. Pro přepis je nutné vzít původní značku, dojít s ní na Městský úřad – odbor evidence vozidel, vyplnit žádost o evidenci do registru vozidel, zaplatit kolek v hodnotě pět set korun, odevzdat osvědčení o technickém průkazu („malý techničák“). Při splnění všech kroků osoba pověřená na městském úřadě zapíše nového majitele do

technického průkazu, vydá nové osvědčení o technickém průkazu a v neposlední řadě vydá novou státní poznávací značku.

Následující obrázek je graficky upravená kopie II. části technického průkazu, ve kterém zobrazují

- a) původního majitele,
- b) polopřevod,
- c) majitele nového.

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ OSVĚDČENÍ O REGISTRACI VOZIDLA. ČÁST II. (TECHNICKÝ PRŮKAZ)		ČESKÁ REPUBLIKA
<p>Permiso de circulación. Parte II. Registringsattest. Del II. Zulassungsbescheinigung. Teil II. Registrermittelnstus. Osa II. Άδειαν κυκλοφορίας. Μέρος II. Registration certificate. Part II.</p>		<p>Certificat d'immatriculation. Partie II. Carta di circolazione. Parte II. Registrācijas apliecība. II. daļa. Registrācijas liudzības. II. daļa. Förgalmi engedély. II. Rész. Certificat ta Registraczi. L-II. Parte. Kentekenbewijs. Deel II.</p>
<p>Dowód Rejestracyjny. Część II. Certificado de matrícula. Parte II. Osvědčenie o evidencii. Časť II. Promoto dovoljenje. Del II. Reģistrācijas apliecība. Osa II. Registreringsbeviset. Del II.</p>		<p>UC 823436</p>
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O REGISTRACI		
<p>B. Datum první registrace vozidla: 18.08.2008</p>		<p>Datum první registrace vozidla v ČR: 18.08.2008</p>
<p>A. Registrační značka vozidla 6S9819</p> <p>C.2.1. a C.2.2. Vlastník (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) KOLÁR PETR RČIČ [redacted]</p> <p>C.2.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo ČERNOŠICE, BUDEJOVICKÁ 1263E</p> <p>C.1.1. a C.1.2. Provozovatel (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.1.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo v ČERNOŠICE dne 18.08.2008 Podpis [redacted]</p>	<p>A. Registrační značka vozidla 4E2888</p> <p>C.2.1. a C.2.2. Vlastník (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) c) KRIŽ LIBOR RČIČ [redacted]</p> <p>C.2.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo SLUNEČNÍ ÚDOLÍ 275/0, BŘEZOVÁ NAD SVITAVOU</p> <p>C.1.1. a C.1.2. Provozovatel (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.1.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo v SVITAVY dne 20.07.2012 Podpis [redacted]</p>	
<p>Vozidlo převedeno - odhlášeno (na koho, kam) KRIŽOVÁ MICHAELA, ORV ODEBERTE, SLUNEČNÍ ÚDOLÍ 275/0, BŘEZOVÁ NAD SVITAVOU v ČERNOŠICE dne 18.07.2012 Podpis [redacted]</p>	<p>Vozidlo převedeno - odhlášeno (na koho, kam) [redacted] Podpis [redacted]</p>	
<p>A. Registrační značka vozidla</p> <p>C.2.1. a C.2.2. Vlastník (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.2.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo</p> <p>C.1.1. a C.1.2. Provozovatel (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.1.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo v [redacted] dne [redacted] Podpis [redacted]</p> <p>Vozidlo převedeno - odhlášeno (na koho, kam) [redacted] Podpis [redacted]</p>	<p>A. Registrační značka vozidla</p> <p>C.2.1. a C.2.2. Vlastník (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.2.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo</p> <p>C.1.1. a C.1.2. Provozovatel (příjmení a jméno nebo obchodní jméno) RČIČ [redacted]</p> <p>C.1.3. Místo trvalého nebo povoleného pobytu/sídlo v [redacted] dne [redacted] Podpis [redacted]</p> <p>Vozidlo převedeno - odhlášeno (na koho, kam) [redacted] Podpis [redacted]</p>	
<p>ÚŘEDNÍ ZÁZNAMY</p> <p>1. DNE 18.08.2008 BYLO VYDÁNO ORV Č. UAK 823436.</p> <p>2. DNE 20.07.2012 BYLO VYDÁNO ORV Č. UAK 130638.</p> <p>3. [redacted]</p> <p>4. [redacted]</p> <p>5. [redacted]</p> <p>6. [redacted]</p> <p>7. [redacted]</p> <p>8. [redacted]</p> <p>9. [redacted]</p>		

5 - Technický průkaz

5 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo přehledně popsat vývoj občanského a obchodního práva a s nimi související nabývání vlastnictví.

Zvolila jsem seznámení s nabýváním vlastnictví především jako součást občanského práva, poté práva obchodního. Zaprvé jsem definovala historický vývoj občanského práva, poté právo občanské v současné době, na které navazovalo právo vlastnické a jeho nabytí. Nabývání vlastnictví jsem charakterizovala podle vybraných způsobů, jako je nabývání smlouvou, děděním, rozhodnutím soudu, ze zákona apod.

Dalším stanoviskem při nabýváním vlastnictví bylo nabývání vlastnictví v obchodním právu. Taktéž jsem udělala podrobný popis historického vývoje obchodního práva, vymezení v současnosti a následný rozbor obchodních závazkových vztahů, obchodních smluv, odpovědnosti s zvláštními ujednáními vyplývající z těchto smluv.

Na základě nastudování tématu, při kterém jsem čerpala především z vysokoškolských učebnic a z informací uveřejněných na různých internetových stránkách, si dovoluji říci, že mohu posoudit nabývání vlastnictví dle občanského zákoníku v České republice. Obchodní právo se týká podnikatelů, proto pro mne jako pro „nepodnikatele“ není až tak snadné se s touto úpravou zžít.

Již ve starověkém Římě bylo právo, především to občanské, téměř dokonalé. Rozkvět a stabilita římské říše zajistily, že bylo právo dovedeno k samému vrcholu, který věky přetrval a dodnes z něho lze čerpat. Bylo definováno rozdělení práva, samotné vlastnictví, chování vlastníka i způsoby nabytí. Během stovek let docházelo k různým novelizacím a úpravám, ale základní myšlenky přetrvaly dodnes.

Dle rozsahu právní úpravy vlastnictví v občanském právu bych řekla, že se považuje za nejvýznamnější odvětví. Jak se uvádí v zákoně, vlastnictví představuje nejvyšší a úplnou moc vlastníka nad věcí, která je předmětem vlastnického práva. Tato moc je ale omezena. Zaujal mne především § 127 odst. 3 ObčZ, který uvádí, že vlastníci sousedících pozemků jsou povinni umožnit vstup na své pozemky, pokud to vyžaduje údržba sousedních pozemků a jestliže tím vznikne škoda, osoba, která tuto škodu způsobila, je povinna ji nahradit. Myslím si, že zrovna tento odstavec nebyl ideálně definován. Však jak osoba, která údajně škodu způsobila, může dokázat, že pozemek byl již poškozen před jejím vstupem na něj. A naopak, jak majitel poškozeného pozemku může dokázat, že sousedící vlastník mu pozemek poškodil. V případech

odpovědnosti se ale jedná o absolutně objektivní odpovědnost, odpovídá se za výsledek, není postaveno na zavinění. V tomto případě mi to přijde jako slovo proti slovu a s touto absolutně objektivní odpovědností nesouhlasím. Měla by existovat nějaká smlouva, která by dopředu definovala stav pozemku, jeho poškození apod., se kterou by vlastníci sousedících pozemků byly seznámeni před vstupem na pozemek toho druhého, a tím by se předešlo případným sporům o náhradu škody.

Dalším omezením vlastnického práva je vyvlastnění. Lze to pouze ve veřejném zájmu, za náhradu a na základě zákona. Nejtypičtějším případem vyvlastnění je odkup pozemků za účelem stavby dálnice. S tímto postupem ovšem nemohu souhlasit. Tento paragraf mi připomíná, jako kdybychom se posunuli v čase zpět do dob socialismu. Mnohdy se v našem státě stává, že se dálnice rozestaví a kvůli nedostatku peněz již nedokončí. Vyvlastněný pozemek pak i několik let nemusí být využit. V médiích se rozebíralo pouze několik případů, kdy se vlastník pozemku proti vyvlastnění bránil, mnohdy i úspěšně, ale většina vlastníků je spíše ráda, že pozemek za slušné peníze „prodá“. Z mého pohledu za to může hospodářská krize, kdy chudne stále více občanů.

Co se týká nabývání vlastnictví, k tomu žádné výhrady nemám. Jak jsem již zmínila, už ve starověkém Římě bylo toto právo téměř dokonalé. Každý způsob nabývání vlastnictví je v občanském zákoníku detailně popsán a rozebrán tak, že jej pochopí i takový „lajk“ jako jsem já. Především bych zmínila úpravu kupní smlouvy a nabývání děděním. Vždyť po prostudování příslušných paragrafů, přečtení odborné literatury jsem byla schopna uzavřít kupní smlouvu na movitou věc bez jakýkoliv potíží, a aniž bych se stala obětí nějakého podvodu. Z tohoto vyplývá další pozitivum, které jsem při psaní práce ocenila, a to dostupnost obou zákoníků. Přístup k zákonům má prakticky každý člověk, jak na internetových stránkách, tak i v knihkupectví, proto upřednostňuji názor, že neznalost neomlouvá. Při podpisu jakékoliv smlouvy si daný paragraf mohu najít, přečíst, a pokud s ním nesouhlasím, či mu nerozumím, smlouvu zásadně nepodepisovat.

Výše jsem již několikrát zmínila, že se v průběhu let v systému práva i po několika novelizacích až tak moc nezměnilo. Zásadní změnou ale prošlo nabývání nemovitosti tzv. cizozemci. Jedná se o osoby, které mají trvalý pobyt nebo sídlo na území některého členského státu EU. Přistoupením České republiky do Evropské unie již nemůže být uplatňován § 17 devizového zákona (zákon č. 219/1995 Sb.) a § 3

zákona o půdě (zákon č. 229/1991 Sb.), neboť dle Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o přistoupení k EU je výslovně zakázáno omezovat nabývání nemovitosti (forma volného pohybu kapitálu) na základě státní příslušnosti. V tomto případě se ČR zavázala všechny fyzické i právnické osoby z ostatních členských států EU postavit na úroveň tuzemců. Myslím si, že toto velmi pomáhá naší ekonomice. Podnikatelé z jiných států zřizují na našem území pobočky (popřípadě továrny) svých firem a tím přispívají k tvorbě pracovních míst, kterých je u nás nedostatek.

Téma této bakalářské práce mne velice zaujalo, proto jsem si ho i vybrala a snažila se ho co nejlépe zpracovat. Donutilo mne to pročíst mnoho odborného textu, zorientovat se v zákonících. Doufám, že mi tyto informace pomohly lépe se v občanském a obchodním právu vyznat, především pak v nabývání vlastnictví.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

LZPS	Listina základních práv a svobod
ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
ČSR	Československá republika
KSČ	Komunistická strana Československa
EU	Evropská unie
SJM	Společné jmění manželů
ObčZ	Občanský zákoník
ČR	Česká republika
ObchZ	Obchodní zákoník
IČO	Identifikační číslo organizace
DIČ	Daňové identifikační číslo

7 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

1 - Inzerát	53
2 - Kupní smlouva.....	55
3 - Záruční a servisní knížka	57
4 - Údržba.....	57
5 - Technický průkaz.....	59

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

PLECITÝ, Vladimír, VRABEC, Josef, SALAČ, Josef. Základy občanského práva. 5. upravené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7380-293-6.

ŠVARC, Zbyněk a kolektiv. Základy obchodního práva. 3. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7380-322-3.

PELIKÁNOVÁ, Irena a kolektiv. Obchodní právo 1. díl. 2. přepracované vydání, Codex Bohemia, s. r. o., 1998. ISBN 80-85963-58-2.

MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, UNIVERZITA KARLOVA: Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 89. 1. vydání, Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0863-4.

Hospodářský zákoník: úplné znění po novelizaci zákonem č. 103/1990 Sb. s komentářem

Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.

Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb.

Městské gymnázium a střední odborná škola Úpice. Darovací smlouva. [online, cit. 6. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <[http:// www.gymsos-upice.cz](http://www.gymsos-upice.cz)>.

Internetový motobazar. Inzerát. [online, cit. 11. 11. 2012].

Dostupné z WWW: <[http:// www.motorkari.cz/motobazar/motorky/honda.html](http://www.motorkari.cz/motobazar/motorky/honda.html)>.

9 PŘÍLOHY

9. 1. Darovací smlouva

Darovací smlouva

§ 628 a násl. Občanského zákoníku

Smluvní strany:

Název právnické osoby: Gymnázium a Střední odborná škola Úpice

Sídlo: Havlíčkova 812, Úpice

IČ:

zastoupená studenty 1., 2. a 3. ročníku veřejnosprávní činnost

(dále jen dárce)

a

Název právnické osoby: OBEC TROUBKY

Sídlo: Dědina 286/29

IČ: 00302104

DIČ: CZ 00302104

Číslo účtu: 43- 6947840237/0100

zastoupená starostou obce Mgr. Radkem Brázdou

(dále jen obdarovaný)

1. Předmětem smlouvy je poskytnutí finančního daru určené pro občany obce Troubky postižené živelnou katastrofou.
Materiální dar v hodnotě 8 000,-Kč
2. Dar poskytuje dárce obdarovanému dobrovolně.
3. Obdarovaný dar přijímá do svého vlastnictví a zavazuje se použít k účelu, k němuž byl poskytnut.
4. Dárce má právo žádat obdarovaného o předložení příslušných dokladů osvědčujících užití darů.
5. Dárce má právo požadovat vrácení daru pouze v případě zjištění, že Obdarovaný porušil ustanovení bodu 3 této smlouvy.
6. Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.
7. Smluvní strany prohlašují, že si tuto smlouvu před podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném ujednání podle jejich pravé a svobodné vůle. Autentičnost této smlouvy potvrzují svým podpisem.

V Troubkách, 3.6.2010

Dárce: Obdarovaný:

Štěpánková
Moravcová
Brázdou

OBEC TROUBKY
751 02 TROUBKY, okres Píseň
IČ: 00302104, DIČ: CZ00302104

3

V. K. Konečná